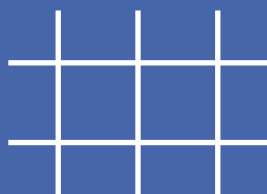

Studiu

NIVELUL DE REINTEGRARE SOCIALĂ A TINERILOR AFLAȚI ÎN CONFLICT CU LEGEA PENALĂ

Evaluarea eficienței mecanismului național de reintegrare socială a tinerilor aflați în conflict cu legea penală și a celor care riscă să ajungă în conflict cu legea

Acest studiu este realizat în cadrul proiectului „Inițiativa Comună a Șanselor Egale pentru Tineri” coordonat de către Consiliul Național al Tineretului din Moldova cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Guvernul Suediei și de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.

Coordanatorul proiectului:

Partener principal:

Ion Bambuleac,
coordonator Politici de Tineret,
Consiliul Național al Tineretului din Moldova

Autorul studiului:

Constantin Cearanovski,
președintele asociației obștești „Generația cu Inițiativă”

Cuprins

Introducere.....	4
Metodologia studiului.....	10
Analiza aprofundată a actelor legislative și normative naționale care reglementează modalitățile de reintegrare a tinerilor aflați în conflict cu legea penală.....	11
Analiza experienței internaționale.....	25
Rezultatele interviuării tinerilor din grupurile de risc.....	39
Recomandări privind îmbunătățirea cadrului juridic de reglementare a reintegrării sociale a tinerilor din grupurile vulnerabile.....	46

Realizarea prezentului studiu a fost determinată de necesitatea colaborării și a suportului acordat tinerilor pentru a deveni cetățeni responsabili și independenți ai societății. De o atenție deosebită, susținere și grijă au nevoie tinerii care s-au confruntat cu situații de viață dificile. Unul dintre principalele tipuri de tineri din această categorie sunt cei care au avut conflicte cu legea. Potrivit recomandărilor internaționale, deținerea tinerilor în închisori este o măsură extremă, întrucât are consecințe psihologice și sociale majore în viața copiilor și a tinerilor. Pentru a se îndepărta de problema conflictului cu legea, în special tinerii au nevoie de o susținere specială, de cunoștințe, abilități și ajutor pentru resocializarea eficientă. Aceste servicii trebuie să fie oferite într-o formă prietenoasă și atrăgătoare pentru tineri. Sistemul legislativ și regulamentar existent pentru tinerii în conflict cu legea nu este perfect și necesită ajustări și intervenții din partea Guvernului și a societății.

Deși sunt conjugate forțele tuturor părților interesate în dezvoltarea educației nonformale și a eficienței sistemului de reintegrare a tinerilor din categoriile vulnerabile, în acest domeniu sunt vizibile lacune în documentele legislative și regulamentare, precum și un deficit al mecanismelor, o insuficiență a resurselor și serviciilor calitative pentru tinerii din grupurile de risc. Aceste probleme și idei sunt evocate în raporturile Avocatului Poporului „Raport privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2014”, „Raport privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2015”, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, Strategia națională a dezvoltării sectorului tinerilor – 2020 și Raportul Global al Fundației Populației Națiunilor Unite.

Scopul studiului

Scopul studiului este evaluarea eficienței mecanismului național de reintegrare socială a tinerilor aflați în conflict cu legea penală și a celor care riscă să ajungă în conflict cu legea.

Sarcinile și obiectivele studiului sunt următoarele:

1. Descrierea legislației naționale. Analiza aprofundată a actelor legislative și normative naționale care reglementează toate modalitățile de reintegrare a tinerilor aflați în conflict cu legea penală. Scopul analizei este identificarea posibilităților, a eficienței mecanismelor legislative și reglementare, a valabilității lor, precum și a măsurii în care acestea sunt realizate.
2. Prezentarea experienței internaționale. Analiza experienței internaționale, practici de succes existente care ar putea fi implementate și în Republica Moldova, cu accent pe experiența statelor din vecinătate.
3. Organizarea unor focus-grupuri cu participarea tinerilor din grupurile vulnerabile, inclusiv din raioane, pentru a identifica care sunt cele mai frecvente probleme cu care se confruntă tinerii în procesul de reintegrare socială:
  - tinerii deținuți în sistemul penitenciar;
  - tinerii cu măsuri de pedeapsă alternative sub supravegherea birourilor teritoriale a sistemului de probațiune;
  - tinerii consumatori de substanțe psihoactive.

Întâlniri cu grupuri de tineri și specialiști care ar putea furniza informații privind necesitatea și modul de reintegrare a tinerilor vulnerabili:

- activiștii organizațiilor de tineret implicați în oferirea serviciilor pentru tinerii din grupurile-țintă;
  - personalul structurilor de stat și non-guvernamentale care participă la procesul de oferire a serviciilor de reintegrare socială a tinerilor
4. Recomandări privind îmbunătățirea cadrului juridic de reglementare a reintegrării sociale a tinerilor din grupurile vulnerabile.
- Elaborarea recomandărilor de modificare/completare a legislației cu privire la cadrul legal existent privind reintegrarea socială a tinerilor din grupurile vulnerabile, reieșind din analiza cadrului legal intern, analiza experienței internaționale și în urma discuțiilor cu beneficiarii direcți;
  - Elaborarea recomandărilor practice pentru sporirea nivelului de reintegrare socială a tinerilor din grupurile vulnerabile.

Prevenirea cu succes a delincvenței juvenile necesită eforturi din partea întregii societăți pentru a asigura dezvoltarea armonioasă a adolescenților, cu respectarea și promovarea personalității lor din copilărie și ar trebui urmărită o orientare axată pe copil. Persoanele tinere ar trebui să aibă un rol activ și un parteneriat în cadrul societății și nu ar trebui să fie considerate obiecte simple de socializare sau de control.¹

Astfel, în raport cu copiii care au încălcat legea înainte de a atinge vârsta răspunderii penale, există goluri instituționale și legislative. În acest context, constatăm că la capitolul prevenirea și combaterea delincvenței juvenile nu au fost înregistrate progrese semnificative comparativ cu anii precedenți, anume din considerentul că nu există un document de politici publice, un plan național de prevenire a delincvenței juvenile, elaborat în conformitate cu standardele internaționale în domeniu, care ar oferi o abordare holistică, comprehensivă și multilaterală.²

Avocatul Poporului la fel consideră că, în pofida tuturor eforturilor depuse anterior de către autorități, este imperios necesar ca statul să asigure în mod corespunzător, cu resursele financiare și umane necesare, noile mecanisme legale și instituționale, pentru funcționarea eficientă și implementarea lor corespunzătoare.

De asemenea, tinerii sunt capitalul uman principal al țării; constrângerile fundamentale ale

dezvoltării economice, precum și ale capitalului uman calitativ, sunt reprezentate de eficiența investițiilor în educație, care este una dintre cele mai joase în regiune. Astfel, accentul trebuie să fie pe accesibilitatea, calitatea și importanța educației ce este neglijată, iar investițiile în educație ar trebui să treacă de limita educației formale.³

Strategia Națională de dezvoltare a sectorului tinerilor – 2020 presupune participarea nemijlocită a tinerilor, a lucrătorilor organizațiilor de tineri, precum și a altor subiecte legate de viața politică, economică, socială și culturală a țării, crearea condițiilor corespunzătoare, necesare asigurării posibilităților egale pentru tineri, accesul la informație, servicii educaționale calitative și petrecerea timpului liber. Aceasta le va asigura tinerilor dezvoltarea abilităților și dobândirea cunoștințelor necesare cu scopul integrării lor complete în societate, a participării active în toate aspectele vieții. Dezvoltarea sectorului tinerilor, precum și a structurilor și organizațiilor/instituțiilor de tineret care oferă tinerilor programe și servicii trebuie să devină o prioritate pentru Guvern, care trebuie să accepte și să implementeze politici eficiente, orientate spre toate categoriile de tineri. În același timp, este importantă colaborarea între sectoare cu alte ministere, instituții guvernamentale și structuri non-guvernamentale pentru rezolvarea problemelor existente și îmbunătățirea situației tinerilor.⁴

1 Resolution No.45 / 112 of 14 December 1998, adopted by the General Assembly of the United Nations, known as the "United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency", or "Riyadh Guidelines"

2 http://www.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_2015_final.pdf

3 <http://eeca.unfpa.org/publications/investing-young-people-eastern-europe-and-central-asia>

4 Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020

Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova (2015)⁵ relevă percepții negative ale populației față de persoanele ex-deținute, plasându-se ca Indice al Distanței Sociale pe locul trei, după grupurile cele mai respinse de respondenți: persoanele LGBT (Lesbiene, Gay, Bisexuali, Transsexuali) și persoanele care trăiesc cu HIV (Virusul Imunodeficienței Umane).

În ceea ce privește stereotipurile, numeric predomină calificativele negative acordate. Astfel,

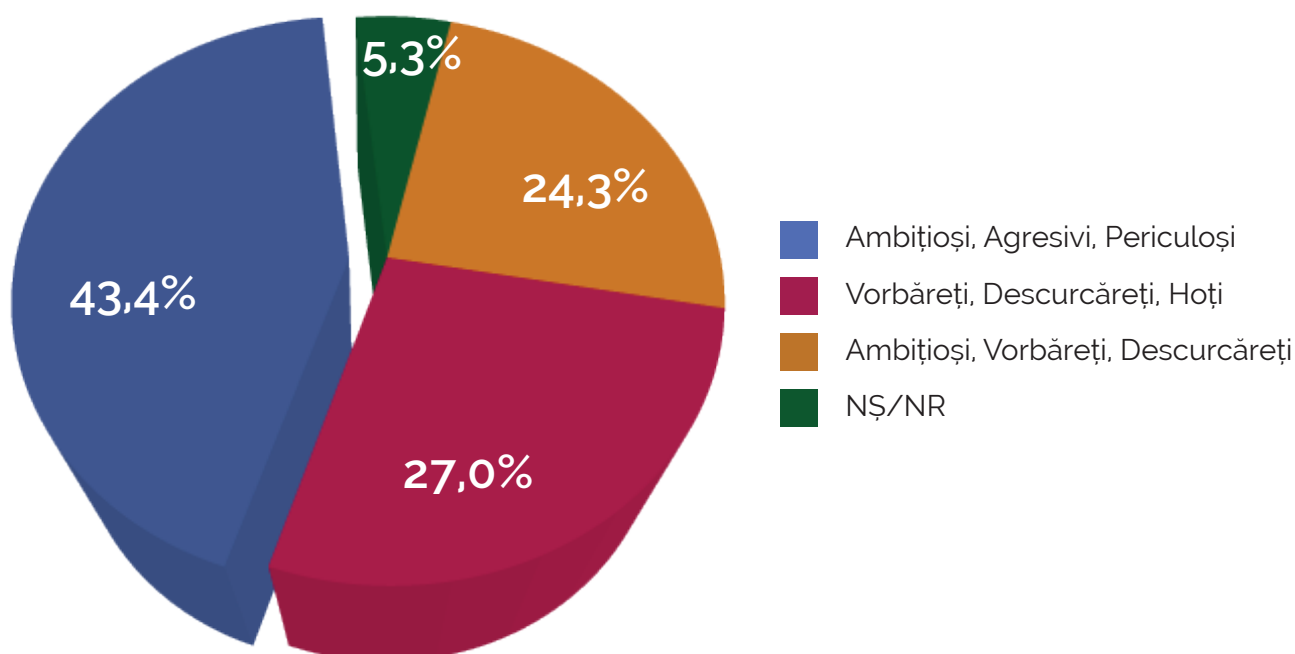
aceste persoane cel mai des sunt asociate prin calificative precum „periculoși”, „agresivi”, „hoți”, „necăjiți”, „om pierdut”, asocieri care au întrunit între 28,9% și 37,4% din mențiuni. Un alt calificativ, „ucigaș”, întrunește la fel un număr sporit de mențiuni – 17,3%.

În ceea ce privește asocierile pozitive, ponderea mențiunilor este mult mai modestă. Numărul maxim de mențiuni (16,2%) a întrunit percepția că ex-deținuții ar fi „nevinovați”, urmat de „ambitioși” și „descurcăreți”.

5 Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova (2015)
<http://www.egalitate.md/index.php?pag=news&id=837&rid=1301&l=ro#sthash.pq6mRJgW.dpuf>

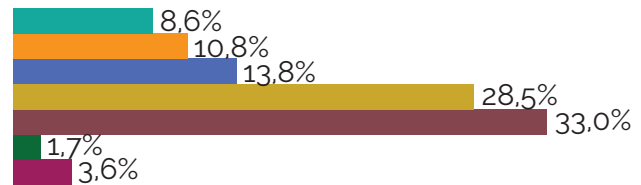
Rezultatele răspunsurilor la întrebarea: **Care este primul cuvânt care vă vine în minte când auziți expresia persoane care au fost deținute în pușcărie (ex-deținuți)?**

Din grupurile de calificative, cel care conține caracteristici negative („ambitioși”, „agresivi”, „periculoși”) a fost menționat aproape de două ori mai des decât grupul de calificative absolut pozitive („ambitioși”, „vorbăreți”, „descurcăreți”) – 43,4% versus 24,3%.

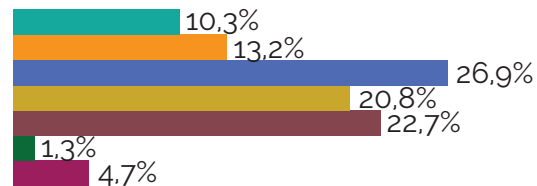

Rezultatele răspunsurilor la întrebarea: **Care este primul cuvânt care vă vine în minte când auziți expresia persoane care au fost deținute în pușcărie (ex-deținuți)?**

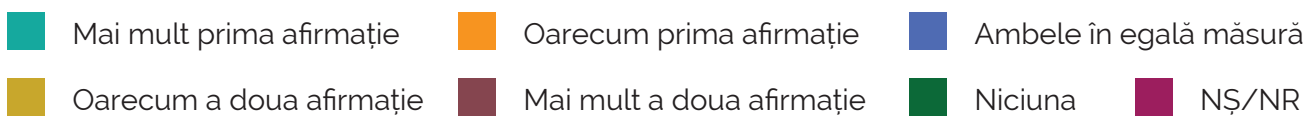
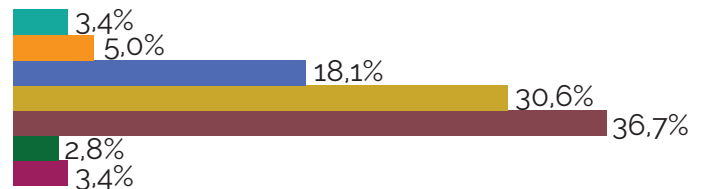
1. Sunt periculoși pentru societate și trebuie izolați.
2. Trebuie integrați în societate

1. Nu se vor corecta niciodată și cu prima ocazie vor păși din nou pe calea ilegalităților.
2. Și-au ispășit pedeapsa și acum sunt oameni ca toți oamenii.

1. Toți sunt ucigași.
2. Majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave.

Totodată, de rând cu percepțiile preponderent negative, populația pare a-și asuma responsabilitatea de reintegrare în societate a acestora. În aprecierile perechilor de afirmații, opțiunile precum „trebuie integrați în societate”, „și-au ispășit și acum sunt oameni ca toți oamenii” și „majoritatea au nimerit în pușcărie pentru ilegalități mai puțin grave” au fost menționate mult mai des decât afirmațiile care ar exprima poziții adverse.

În cadrul discuțiilor de grup, de asemenea, cel mai mult s-a insistat pe necesitatea de reintegrare a ex-deținuților în societate, accentuându-se faptul că ei au nevoie de o șansă pentru a se reabilita. Respondenții au menționat că foștii deținuți se confruntă cu dificultăți la încadrarea în câmpul muncii. Totodată, s-a precizat că neintegrarea acestora în societate contribuie semnificativ la faptul că foștii deținuți să recidiveze.

Unii respondenți au accentuat faptul că, înainte de a stigmatiza un fost deținut, trebuie să analizăm motivul pentru care a fost întemnițat. Respondenții sunt mai toleranți față de cei care au

făcut anumite fraude economice, furturi și mult mai categorici față de cei care au săvârșit crime, violuri.

„Cred că majoritatea celor care se întorc pierd multe lucruri, ei pierd multe din comportamentul normal față de societate. Legea îi limitează, dar ar trebuie să le ofere condiții mai bune. Nu se fac investigații pentru a-i ajuta să se integreze în societate.” (M. 52 ani, șomer)

„Pe ei societatea nu-i acceptă așa cum sunt. Ei nu au resurse financiare nici pentru hrană, nici pentru produse igienice. Astfel, ei încearcă să se angajeze la lucru, dar își doresc un serviciu plătit, pe când angajatorii așa ceva nu doresc: ei pot să-l angajeze ca portar, ca măturător, ca hamal.” (M. 26 ani, funcționar public)

„Îi face și mai răi decât sunt, pentru că ei vor să se impună în societate, să revină, să se adapteze, din cauza că lumea îi respinge, în multe cazuri îi face mai răi.” (F. 23 ani, studentă)

„Eu aş fi mai retrasă faţă de dânsii, oricum doar foştii deţinuţi sunt de diferite categorii. Poate să aibă o încălcare administrativă financiară şi poate el are un intelect care lucrează aşa, ştiţi cum căile acestea financiare, cum să iau de aici, să pun acolo şi să am în buzunar. Alta când e cineva care a ucis sau a violat, a furat – de aceştia eu chiar m-aş teme. Eu chiar nici nu aş reacţiona la omul ăsta, l-aş ignora. Mai bine nu ai de-a face cu omul ca să nu suporti apoi consecinţele.” (F. 26 ani, cercetător ştiinţific stagiar)

„Fiica mea a cântat la un penitenciar şi deţinuţii stăteau în lacrimi. Nu ştim cine şi din ce cauză a ajuns acolo... Dar ce lucruri frumoase fac din lemn!” (F. 45 ani, muncitor)

Pe de altă parte, în opinia unor participanţi la discuţiile de grup, persistă stereotipul că ex-deţinuţi nu există, aceştia se vor întoarce mai devreme sau mai târziu în detenţie, dat fiind faptul că aceasta a devenit un mod de viaţă al lor – în detenţie ei s-au acomodat la un mediu, în mediul social le vine greu.

„De exemplu, unui cetăţean care nu a fost închis sau nu a avut conflicte cu legea, îi este frică să facă un lucru urât că se teme. Dar el dacă a fost acolo, mai ales dacă a stat 5-10 ani, îi este totu-na.” (F. 24 ani, casnică)

Toţi minorii şi tinerii trebuie să beneficieze de suportul serviciilor specializate pentru a se reintegra în societate, viaţă de familie, şcoală sau serviciu în urma eliberării. Pentru aceasta, trebuie să fie prevăzute traininguri şi proceduri speciale, inclusiv suspendarea condiţionată a executării pedepsei pe un termen de probă. Autorităţile competente trebuie să prevadă sau să asigure servicii de asistenţă pentru a-i ajuta pe tineri să se reintegreze în societate şi să reducă dificultăţile cu care se vor confrunta. Aceste servicii trebuie să asigure, în măsura posibilităţilor, o experienţă în care copilului să-i placă să ducă o viaţă decentă, în care angajarea, îmbrăcămintea şi mijloacele suficiente de întreţinere proprie după eliberare să faciliteze reintegrarea lor cu succes. Reprezentantii instituţiilor ce asigură astfel de servicii trebuie să fie consultaţi şi să aibă acces la tinerii deţinuţi pentru a-i ajuta să se reabiliteze în societate.

Însă educaţia nonformală în Republica Moldova continuă să fie un proces mai mult spontan, sporadic, neorganizat, insuficient de adaptat la necesităţile şi interesele tinerilor. În acelaşi timp, educaţia nonformală reprezintă aspectul principal al procesului de educaţie continuă, având un rol extrem de important în reducerea inegalităţii şi izolării sociale, în încurajarea participării active la viaţa democratică.

Printre problemele cu care se confruntă tinerii în raport cu sistemul de învăţare continuă se numără:

reticenţa factorilor de decizie, neîncrederea în potenţialul tinerilor de a se implica în dezvoltarea personală şi socială;

insuficienţa spaţiilor prietenoase tinerilor şi, respectiv, accesul limitat al celor cu oportunităţi reduse la educaţia nonformală de calitate;

dezvoltarea insuficientă a unor servicii care ar corespunde necesităţilor actuale ale copiilor şi tinerilor (de informare, consiliere, instruire în probleme de dezvoltare, sănătate, protecţie şi participare), inclusiv adolescenţilor supuşi unor riscuri majore şi celor deosebit de vulnerabili;

insuficienţa specialiştilor pregătiţi pentru lucrul cu tinerii, precum şi motivarea acestora, nivelul neadecvat de salarizare;

lipsa unui sistem unic de coordonare a activităţii instituţiilor, organizaţiilor şi centrelor ce practică educaţia nonformală, precum şi lipsa unui sistem unic de evaluare şi monitorizare a activităţii acestor instituţii.⁶

Drept rezultat al studiilor respective, s-a depistat că, deşi în ultimii ani au fost întreprinse reforme importante în sectorul public cu scopul de a spori dezvoltarea economică, a întări serviciile publice şi a promova drepturile sociale, situaţia tinerilor, în special din mediul rural, aproape nu a suferit schimbări. Tinerii reprezintă grupul social cel mai numeros şi mai sensibil faţă de schimbările politice, sociale şi economice ale ţării. Tinerii de astăzi sunt foarte diverşi, cu diferite probleme şi necesităţi, păreri şi valori.⁷

Programul de colaborare între Departamentul Instituţiilor Penitenciare din Republica Moldova şi Direcţia Generală de Afaceri Juridice a Consi-

6 Strategia naţională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020

7 Consultare publică cu tinerii, experţi în domeniul tineretului şi un grup de referinţă format din reprezentanţi ai instituţiilor guvernamentale şi ale societăţii civile, cu privire la evaluarea Strategiei Naţionale pentru Tineret, 2009-2013 Raport Keystone-Moldova „Opinia tinerilor cu privire la politica de tineret”

lului Europei se bazează pe următoarele domenii prioritare:

Tratamentul deținuților minori și reintegrarea acestora în societate;

Instruirea și formarea personalului penitenciar;

Aplicarea pe scară largă a pedepselor alternative detenției și a probațiunii, care în prezent sunt în proces de realizare etc.⁸

Sistemul justiției pentru minori trebuie să susțină drepturile și siguranța și să promoveze bunăstarea fizică și mintală a minorilor. Pedepsa cu închisoarea trebuie folosită numai ca o metodă extremă.

Normele standard minime pentru administrarea justiției pentru minori ale Organizației Națiunilor Unite (Normele de la Beijing) au ca scop stabilirea unor standarde minime acceptate de Organizația Națiunilor Unite pentru protejarea

minorilor privați de libertate sub orice formă, în conformitate cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului și în scopul de a contracara efectele negative ale tuturor tipurilor de detențiune și de a promova integrarea în societate. Conform acestor norme, privarea de libertate a unui minor trebuie să fie o măsură extremă, pentru o perioadă minimă necesară și trebuie să se limiteze la cazurile excepționale. Durata sancțiunii trebuie să fie stabilită de o autoritate judiciară, fără a elimina posibilitatea scurtării pedepsei. Instituțiile de detenție pentru minori trebuie să adopte programe specializate de prevenire și reabilitare în cazul abuzului de droguri, conduse de un personal specializat. Aceste programe trebuie adaptate în funcție de vârsta, sexul și alte particularități ale minorului implicat și trebuie să existe facilități și servicii de dezintoxicare, asigurate de un personal calificat, pentru minorii dependenți de alcool sau de droguri.⁹

---

8 Colaborare între Departamentul Instituțiilor Penitenciare din Republica Moldova și Direcția Generală de Afaceri Juridice a Consiliului Europei <http://www.penitenciar.gov.md/>

9 Normele Organizației Națiunilor Unite pentru protecția minorilor privați de libertate

La realizarea prezentului studiu au fost utilizate metode cantitative și calitative. Punctul de inițiere al studiului îl constituie analiza eficienței mecanismului național de reintegrare socială a tinerilor aflați în conflict cu legea penală. Analiza a fost executată prin intermediul studiului sistematic al conținutului legilor și documentelor normative, precum și prin analiza datelor statistice.

De asemenea, au fost analizate o varietate de practici ale altor state în acest domeniu, așa încât să fie posibilă selectarea și prezentarea celor mai diverse modele de organizare și desfășurare a activităților de reintegrare a tinerilor în conflict cu legea penală.

Parte a cercetării a constituit și revizuirea literaturii și a doctrinei științifice de specialitate, precum și a elaborărilor în domeniul reintegrării tinerilor aflați în conflict cu legea penală.

O atenție specială a fost acordată actelor normativ-juridice, precum și documentelor de politici ce reglementează direct sau tangențial activitatea de reintegrare a tinerilor în conflict cu legea penală.

Datele statistice referitoare la eficiența mecanismului național de reintegrare socială a tinerilor aflați în conflict cu legea penală au fost oferite de sursele oficiale disponibile ale Oficiului Central de Probațiune, ale Departamentului

Instituțiilor Penitenciare, ale Biroului Național de Statistică etc.

Pentru colectarea datelor, în special pentru identificarea opiniei tinerilor în conflict cu legea penală, au fost elaborate chestionare și desfășurate focus-grupuri cu următoarele categorii de tineri:

- tinerii deținuți în sistemul penitenciar;
- tinerii cu măsuri de pedeapsă alternative sub supravegherea birourilor teritoriale ale sistemului de probațiune.

Pentru asigurarea reprezentativității, s-a ținut cont de următoarele caracteristici ale eșantionului: sex, mediul de trai, vârstă, experiența (antecedente) conflictului cu legea.

Astfel, în cadrul studiului au participat 32 de tineri în conflict cu legea penală și subiecți ai probațiunii, printre care deținuți ai penitenciarul nr. 7 din raionul Hîncești, s. Rusca și ai penitenciarul nr. 9 din localitatea Pruncu, mun. Chișinău, cu vârsta de până la 30 de ani.

Subiecții studiului au participat la 5 focus-grupuri pentru a identifica cele mai frecvente necesități și probleme cu care se confruntă tinerii în procesul de reintegrare socială.

De asemenea, au fost realizate interviuri cu consilieri de probațiune și cu ONG-urile active în domeniul reintegrării sociale.

a actelor legislative și normative naționale care reglementează modalitățile de reintegrare a tinerilor aflați în conflict cu legea penală

Principalele acte legislative ce reglementează resocializarea sau adaptarea socială, inclusiv a tinerilor în conflict cu legea, sunt:

Legea cu privire la probațiune nr. 8-XVI din 14.02.2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.103-105 din 13.06.2008;

Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție nr. 297-XIV din 24.02.1999, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 39-41 din 22.04.1999;

Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 583 din 26.05.2006, în particular secțiunea a 36-a, Serviciul de Probațiune Penitenciară, pct. 441-444;

Regulamentul cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1643 din 31.12.2003, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 16-18 din 23.01.2004;

Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 827 din 10.09.2010, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 166-168 din 14.09.2010;

Ordinul Ministrului Justiției nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentențial de evaluare a personalității, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 10-11 din 23.01.2009;

Instrucțiunea cu privire la activitatea de probațiune sentințială în comunitate în privința condamnaților adulți și minori, aprobată prin Ordinul șefului Oficiului central de probațiune nr. 92 din 30.05.2011.

Instrucțiunea cu privire la organizarea activităților de probațiune sentințială și postpenitenciară în privința condamnaților adulți și minori, aprobată prin Ordinul șefului Oficiului central de probațiune nr. 168 din 30.12.2013;

Strategia de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016 – 2020.

Reintegrarea socială a tinerilor în conflict cu legea este un proces dificil și complex, care necesită o bază legislativă dezvoltată și funcțională, precum și interacțiunea și implicarea activă a tuturor părților responsabile și a organelor de resort.

În cele ce urmează, va fi examinată eficiența, funcționarea și realizarea principalelor aspecte

legislative și normative ce vizează resocializarea persoanelor aflate în conflict cu legea, cu accent pe tineret.

În scopul dirijării procesului de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, bunei desfășurări a muncii în rândurile lor, îndeplinirii controlului asupra comportării persoanelor în cauză, precum și în vederea promovării poli-

ticii sociale a statului, prin Legea nr. 285 din 22 noiembrie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 297-XIV din 24 februarie 1999 cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, a fost creat un sistem de stat de tutelă postpenitenciară. Instituțiile de bază ale sistemului în cauză sunt:

- Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție;
- Organele de probațiune.¹⁰
- Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție este un organ colegial, instituit pe lângă Guvern pe baze obștești, în scopul coordonării și optimizării colaborării între organele din domeniul tutelii postpenitenciare, al eficientizării procesului de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție și al bunei desfășurări a muncii în rândurile lor.¹¹

Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție are următoarea componență:

- Viceprim-ministru, președinte al Consiliului (conform atribuțiilor viceprim-miniștrilor stabilite în Hotărârea Guvernului nr. 605 din 16 august 2013 cu privire la atribuțiile prim-ministrului și ale viceprim-miniștrilor, se consideră oportun ca funcția de președinte al Consiliului să fie viceprim-ministrul responsabil de coordonarea activității în sfera socială);
- Viceministrul Justiției, vicepreședinte al Consiliului;
- Viceministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
- Viceministrul Finanțelor;
- Viceministrul Afacerilor Interne;
- Viceministrul Sănătății;
- Viceministrul Educației;

- Viceministrul Tineretului și Sportului;
- Viceministrul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;
- Directorul Departamentului Instituțiilor Penitenciare;
- Avocatul poporului;
- Directorul Institutului de Reforme Penale;
- Șeful Oficiului central de probațiune;
- Directorul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție a fost instituit și preconizat a fi o structură cu un impact deosebit de puternic, capabilă să influențeze pozitiv reintegrarea eficientă a tinerilor după ispășirea termenului de detenție. Deși acesta este un pas pozitiv major spre dezvoltarea sistemului efektiv pentru reintegrarea cu succes în societate a tinerilor aflați în conflict cu legea, **situația actuală dovedește că structura respectivă are nevoie de eforturi suplimentare și de asistență, în scopul de avea eficiență, de a maximiza oportunitățile și părghiile de influență.** Reieșind din modelul altor Consilii Naționale (spre exemplu, Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; Consiliul național de coordonare a programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA¹², infecțiilor cu transmitere sexuală și de control al tuberculozei), factorii unei funcționări active și reușite sunt prezența unui personal contractat (secretariat), un plan fezabil de acțiuni și implicarea activă a societății civile. Cu regret, factorii enumerați lipsesc în structura Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție.

În conformitate cu legislația Republicii Moldova, o altă structură fundamentală pentru reintegrarea socială a persoanelor, inclusiv a tinerilor în conflict cu legea, este structura probațiunii.

Documentul de bază ce reglementează activitatea probațiunii este Legea cu privire la probațiune nr. 8-XVI din 14.02.2008. Potrivit Legii

10 Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție nr. 297-XIV din 24.02.1999, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 39-41 din 22.04.1999

11 Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 746 din 26.10.2015 cu privire la crearea Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție

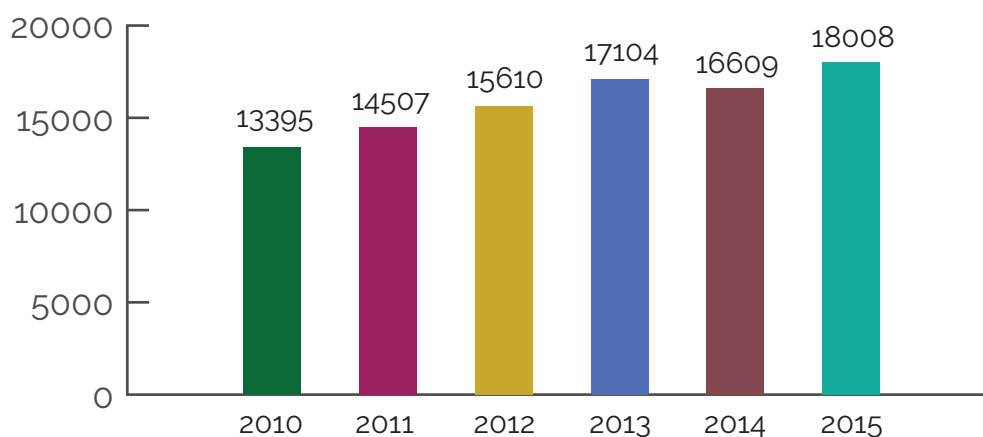
12 HIV - Virusul Imunodeficienței Umane)

SIDA - sindromul imunodeficienței umane dobândite

respectiv, probațiunea presupune evaluarea psihosocială, controlul persoanelor aflate în conflict cu legea penală și resocializarea lor, adaptarea persoanelor eliberate din locurile de detenție, pentru preîntâmpinarea săvârșirii de noi infracțiuni. Legea cu privire la probațiune

reglementează organizarea și funcționarea organelor de probațiune, stabilește competența acestora în scopul prevenirii recidivei de infracțiune, reglementează asistența și consilierea în vederea reintegrării în comunitate a subiecților probațiunii.

Numărul beneficiarilor (condamnaților) aflați în supravegherea sistemului de probațiune

Problemele fundamentale ale instituției de probațiune în contextul eficienței mecanismului de resocializare, potrivit „Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016 – 2020”:

Asistența și consilierea este una dintre metodele de bază ale resocializării subiecților de probațiune. În prezent organul de probațiune dispune de următoarele programe probaționale: Motivația spre schimbare, Programul individualizat de lucru cu beneficiarii condamnați pentru violență, Programul vocațional „Calea spre succes”, programul „Prevenirea violenței la minori”. Aceste programe sunt insuficiente însă, deoarece nu se pot aplica tuturor categoriilor de beneficiari ai probațiunii, iar lipsa programelor pentru anumite categorii generează imposibilitatea corectării și a resocializării persoanelor.

De asemenea, materialele practice existente privind ghidarea consilierilor de probațiune sunt învechite și necesită modificarea stringentă a conținutului prin elaborarea și editarea altora noi. Reieșind din modificarea considerabilă a legislației în domeniul de probațiune și ca urmare a dezvoltării vertiginose a sistemului de probațiune în ultimii ani, este necesară editarea manualelor și a ghidurilor practice pentru îndrumarea și ghidarea consilierilor de probațiune în acest domeniu de activitate.

Un alt aspect ține de suspendarea condiționată a urmăririi penale. Potrivit legii, la determinarea soluției suspendării condiționate a urmăririi penale cu liberarea de răspundere penală a copilului se va ține cont de recomandările organului de probațiune, expuse în referatul de evaluare. Procedura specială are ca raționament la originile sale intenția de a contribui la o administrație mai eficientă a justiției, mai ales în cauzele cu copii, prin evitarea unui proces penal cu toate consecințele nefaste care sunt inevitabile. Actualmente, procurorul solicită din partea organelor de poliție controlul respectării obligațiilor, stabilite în urma aplicării suspendării condiționate a urmăririi penale cu liberarea de răspundere penală, de către copil și cere informații de la locul de muncă, de studii și de trai al copilului. Considerăm oportun ca această prevedere să fie în custodia organului de probațiune, potrivit competenței serviciului (coordonarea programelor sociale, de resocializare, de reintegrare, de corecție a comportamentului social și a celor terapeutice pentru minori).

În același context, procesul de pregătire către liberare a persoanelor aflate în locurile de detenție este o activitate de maximă importanță pentru organul de probațiune și pentru societate în general. După eliberarea înainte de termen, foștii deținuți sunt luați în evidența serviciului de probațiune, iar lanțul resocializării este

continuat cu precădere de instituția comunitară. În acest sens, legislația actuală nu delimitează clar atribuțiile consilierului de probațiune și ale administrației penitenciare la pregătirea către eliberare a deținuților, iar prezența în instituția penitenciară nu generează responsabilități de resocializare a deținuților. La parvenirea hotărârii judecătorești în evidența organului de probațiune cu referire la liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen, consilierul de probațiune nu dispune de materialele întocmite în privința condamnatului în procesul de pregătire către eliberare și informația privind activitățile socio-educative aplicate în penitenciar și nici de sentința de condamnare, care conține informație utilă pentru evaluarea subiectului probațiunii. Astfel, se neglijează activitatea petrecută în instituția penitenciară, iar în cadrul Biroului de probațiune acțiunile pornesc iarăși de la început. Lipsa programelor de educație civică, etică și morală generează necesitatea elaborării și a întreprinderii mai multor acțiuni pentru remedierea problemelor.

De asemenea, lipsa sentinței de condamnare generează o problemă majoră în punerea în executare a pedepsei complementare, de priver de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități. Actualmente, în încheierea instanței de judecată privind libera-

rea condiționată nu se reflectă informația dacă la condamnarea persoanei s-a aplicat pedeapsa complementară. Însă, conform art. 65 CP, termenul pedepsei complementare se calculează din data eliberării din închisoare și aceasta provoacă imposibilitatea de a se executa.

Analizând abordarea reintegrării sociale a persoanelor în conflict cu legea în funcție de particularitățile de vârstă, conform Instrucțiunii cu privire la organizarea activităților de probațiune sentențială și postpenitenciară în privința condamnaților adulți și minori aprobată prin Ordinul șefului Oficiului central de probațiune nr. 168 din 30.12.2013, s-a constatat că sunt examinate doar două categorii: minori și adulți. La atingerea vârstei de majorat (18 ani), condamnatul aflat în evidență urmează a fi exclus din categoria de minor și trecut în categoria de adult, fapt ce reprezintă o tranziție destul de bruscă în abordarea lucrului cu tinerii și poate afecta negativ eficiența procesului de reintegrare a tinerilor după conflictul cu legea. Probațiunea este elementul-cheie pentru resocializarea persoanelor aflate în conflict cu legea. De aceea este oportun să se pună accent pe servicii și o abordare adaptată la necesitățile și specificul lucrului cu tineretul.

Aceste propuneri și idei vor fi dezvoltate și confirmate în cele ce urmează din surse legale competente.

Legea definește subiecții probațiunii după cum urmează:

- a. persoanele bănuite, învinuite, inculpate pentru care s-a solicitat referatul presentențial de evaluare psihosocială a personalității;
- b. minorii liberați de răspunderea penală;
- c. persoanele liberate condiționat de răspunderea penală;
- d. persoanele liberate de pedeapsa penală;
- e. persoanele eliberate din locurile de detenție care au solicitat asistența postpenitenciară;
- f. persoanele condamnate sau sancționate la muncă neremunerată în folosul comunității, precum și cele private de dreptul de a ocupa o anumită funcție sau de a exercita o anumită activitate.

În contextul analizei mecanismelor de resocializare a tinerilor în conflict cu legea, există următoarele tipuri de probațiune:¹³

probațiune presentențială - evaluare psihosocială a personalității bănuitului, învinuitului, inculpatului;

---

13 Art.10,11,12 <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=328128&lang=2>

probațiune sentențială în comunitate - totalitate de activități orientate spre resocializarea persoanelor liberate de pedeapsa penală a privațiunii de libertate, spre controlul comportamentului și al respectării obligațiilor acestora;

probațiune penitenciară - totalitate de activități socio-educative desfășurate în penitenciar și de activități de pregătire pentru liberarea persoanelor din locurile de detenție;

probațiune postpenitenciară - acordare de asistență persoanelor liberate din locurile de detenție în scopul reintegrării lor în societate;

probațiune juvenilă - respectarea interesului superior al copilului și protecției temporare a copilului aflat în dificultate, al resocializării și al reintegrării lui în familia biologică sau adoptivă, în casă de copii de tip familial, precum și în comunitate.

Potrivit legislației Republicii Moldova, conceptul de resocializare în cadrul probațiunii este definit în felul următor:

Resocializarea presupune un proces de influență asupra subiectului probațiunii (organizatoric, psihosocial, pedagogic, educativ etc.) în scop de schimbare a unor orientări negative, a comportamentului antisocial și de întărire a rezultatelor corectării.¹⁴

Elementele de resocializare includ:

a. evaluarea personalității și a necesităților;

b. evaluarea motivației pentru schimbare;

c. evaluarea riscului de recidivă;

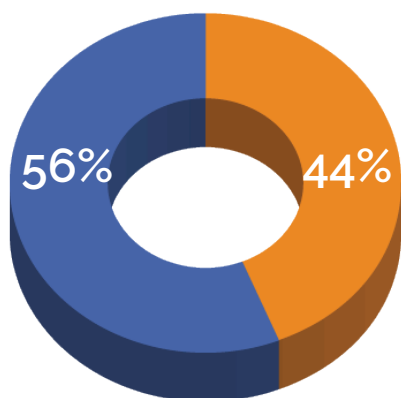
d. supravegherea;

e. asistența și consilierea.

Unul dintre indicatorii de bază ai durabilității și eficienței unei resocializări reușite este lipsa săvârșirii de infracțiuni repetate (recidiva). Situația actuală dovedește lipsa unor studii de calitate despre recidivă și insuficiența de date care să reflecte situația reală privind tineretul.

În tabelele de mai jos sunt prezentate date statistice care reflectă într-o oarecare măsură situația în contextul săvârșirii repetate de infracțiuni cu accentul pe tineret.

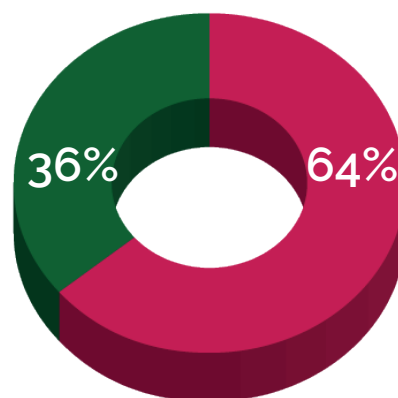
În realitate se dețin
2016

■ A doua și mai mult (3618 persoane)

■ Prima dată (2867 persoane)

Caracteristici după vârstă
(persoanele condamnate la 01.10.2016)

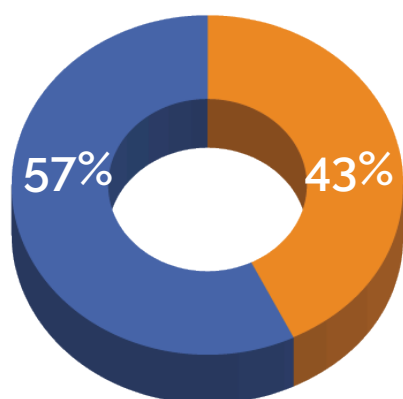

■ Tineri 16-30 ani (2350 persoane)

■ Alte (4209 persoane)

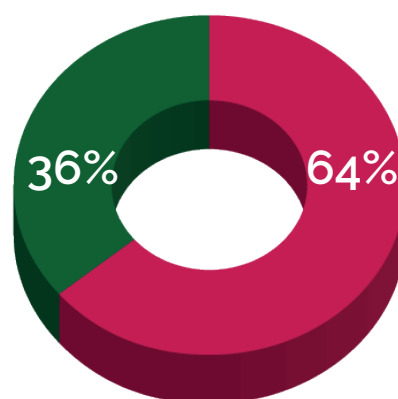
14 Legea cu privire la probațiune nr. 8-XVI din 14.02.2008. Articolul 22
<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=328128&lang=1>

În realitate se dețin 2015

- A doua și mai mult (3543 persoane)
- Prima dată (2636 persoane)

Caracteristici după vârstă (persoanele condamnate la 01.10.2015)

- Tineri 16-30 ani (2237 persoane)
- Alte (3942 persoane)

Reieșind din numeroase date și surse, tineretul reprezintă un grup de risc izolat în contextul modelelor comportamentale de risc, inclusiv săvârșirea de infracțiuni.

Programele menite să corecteze comportamentul sunt unele dintre cele mai importante instrumente pentru resocializarea reușită și prevenirea recidivelor. Aplicarea programelor respective trebuie să se bazeze pe analiza personalității și a factorilor criminogeni.

Pentru resocializarea persoanelor, inclusiv a tinerilor în conflict cu legea, Legea cu privire la

probațiune prevede următoarele programe de probațiune:¹⁵

- (1) Programe de corecție a comportamentului social, care constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunii;
- (2) Programe de reintegrare socială, care constau în redobândirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene.

Tipul programului probațional se stabilește de către consilierul de probațiune, reieșind din evaluările efectuate. Programele probaționale se desfășoară individual și/sau în grup.

¹⁵ Articolul 29. Programe probaționale <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=328128&lang=1>

Conform Raportului Indicilor Supremației Legii (Rule of Law Index) emis de către World Justice Project în anul 2015, Republica Moldova a fost apreciată la un nivel scăzut al eficienței sistemelor corecționale în sectorul justiției, înregistrând 0,3 puncte din cele 1,00 maxim.¹⁶

Crearea și dezvoltarea sistemului de probațiune este o realizare foarte importantă pentru Republica Moldova. Situația actuală arată un progres semnificativ în dezvoltarea sistemului de probațiune, dar, de asemenea, dovedește resurse insuficiente necesare pentru dezvoltarea unui număr suficient al programelor de corecție a comportamentului, cât și a pregătirea specia-

liștilor pentru implementarea unor asemenea programe, inclusiv pentru tineret. În contextul inițierii și implementării programelor de corecție, un factor important este aplicarea unei abordări orientate pe specificul lucrului cu tinerii. Spre exemplu, deficitul programelor de corecție individuale și de grup este sesizabil în sfera de acțiune asupra următoarelor situații și factori cri-

¹⁶ <http://data.worldjusticeproject.org/#groups/MDA>

minogeni: agresivitatea, dependența alcoolică și narcotică, mod infracțional de gândire, violența domestică, post-detenția și altele.

Participarea în programele de intervenție poate fi asigurată în două moduri:

- dorința voluntară a subiectului de a participa la programul de probațiune;
- hotărârea curtei care obligă subiectul să treacă un program de probațiune;

În ciuda marilor succese în dezvoltarea sistemului de reintegrare, cu accent pe tineret în Republica Moldova, există destule provocări pentru dezvoltarea sistemului care necesită o atenție și un sprijin suplimentar.

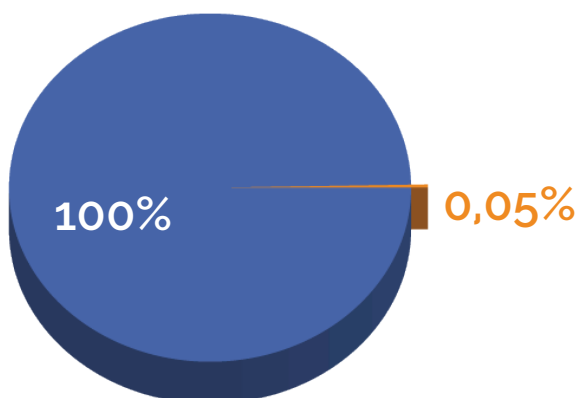
Din „Raportul activității sistemului de probațiune pentru anul 2015”:

În contextul elaborării programelor individualizate de lucru pentru toate categoriile de beneficiari ai serviciului de probațiune a fost identificată necesitatea elaborării Programului de pregătire către liberare a minorilor și reintegrarea socială postdetenție (demers MJ 09-04/573 din 30.06.2015). Astfel, la 14.07.2015 a fost publicat în Buletinul achizițiilor publice Nr. 53, iar la 29.07.2015 a fost desfășurată procedura de licitație publică. La 26.10.2015 a fost înregistrat la Trezorerie contractul privind elaborarea programului de către un expert în domeniu. Din lipsa resurselor financiare acțiunea a fost stopată.

Din „Raportul activității sistemului de probațiune pentru anul 2015”:

În programul probațional „Motivația spre schimbare”, au fost implicate 2 persoane la Ceadâr-Lunga; 7 beneficiari la Dubăsari.

Solicitări de a participa la programul probațional „**Motivația spre schimbare**” din numărul total al beneficiarilor (condamnaților) aflați în supravegherea sistemului de probațiune (2015)

■ Totalul beneficiarilor (condamnaților) aflați în supravegherea sistemului de probațiune (18008 persoane)

■ Au fost implicați în programul probațional „Motivația spre schimbare” (9 persoane)

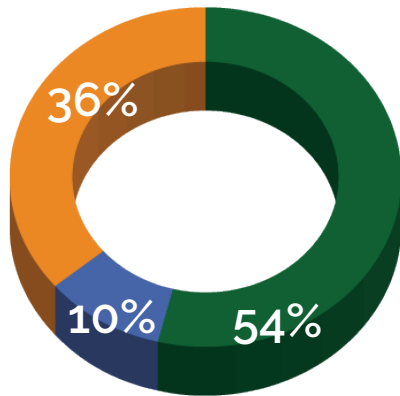
Pe parcursul anului 2016, indicii ne demonstrează o tendință spre creștere a subiecților probațiunii care au solicitat participarea la un program probațional. Bazat pe faptul că o astfel de categorie ca tineretul este mai receptivă la învățare și de

corecțiunea comportamentului, trecerea programelor de probațiune de remediere a subiectului din categoria „tineri” poate fi o perspectivă bună.

În cele ce urmează vor fi analizate datele dezagregate privind tipurile de infracțiuni săvârșite de tineri. Această analiză poate servi drept temei pentru inițierea unor programe de corecție și formarea unor programe de reintegrare psiho-socială.

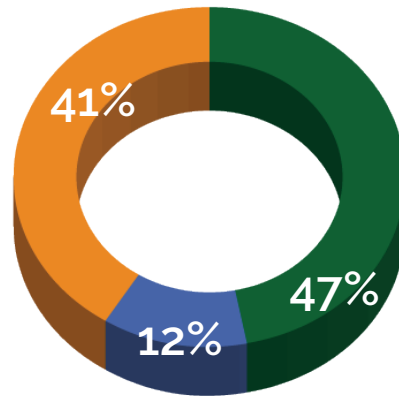
În rezultatul modificării legislației execuțional-penale și odată cu implementarea în Republica Moldova a probațiunii, s-a majorat numărul sentințelor instanțelor de judecată cu aplicarea pedepselor neprivative de libertate și liberării de pedeapsa penală față de cele privative de libertate. Astfel, numărul beneficiarilor (condamnaților) aflați în supravegherea sistemului de probațiune este în creștere continuă.

Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei

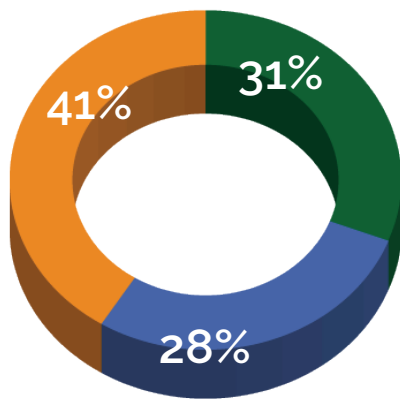
■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale

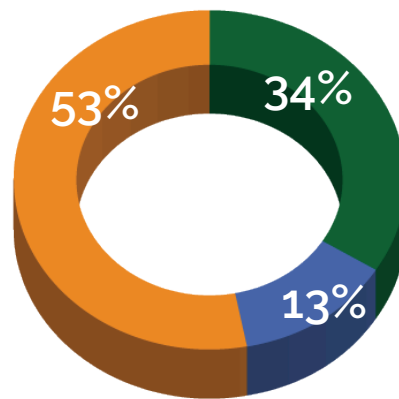
■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

Infracțiuni contra patrimoniului

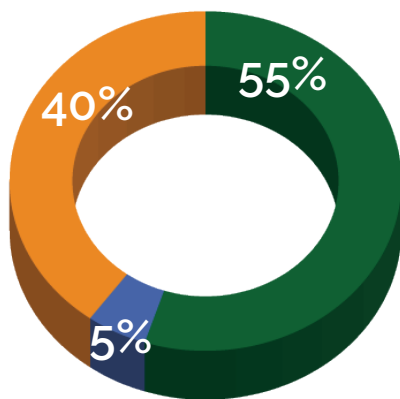
■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice

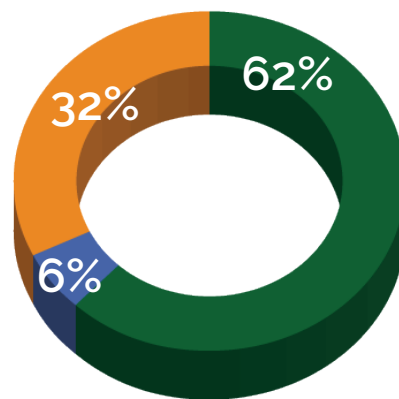
■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

Infracțiuni în domeniul transporturilor

■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

Infracțiuni în sfera economică

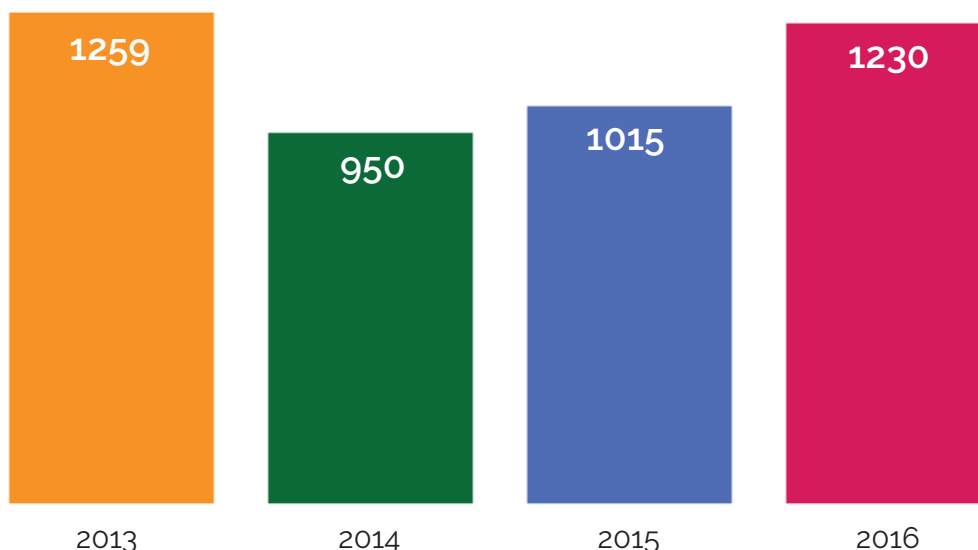

■ până la 17 ani   ■ 18-29 ani
■ 30 ani și peste

În scopul unei resocializări de succes, după ispășirea termenului de detenție, potrivit **Ordnului Ministrului Justiției nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor eliberate din locurile de detenție și**

a regulilor privind modul de întocmire a referatului prezentențial de evaluare a personalității, există posibilitatea încheierii Contractelor de acordare a asistenței psihosociale cu Birourile regionale de probațiune.

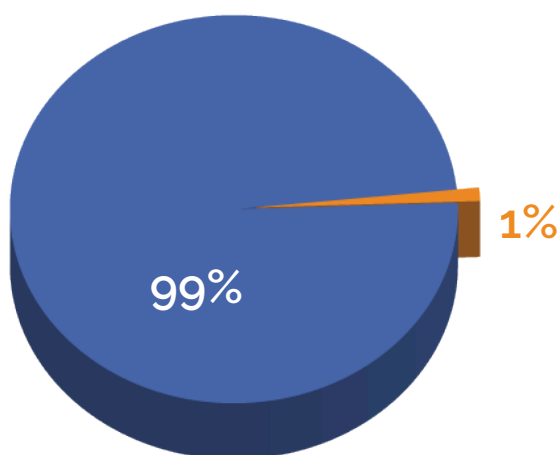
Date statistice ale Departamentului Instituțiilor Penitenciare: numărul persoanelor eliberate din locurile de detenție la 1 noiembrie a anului curent

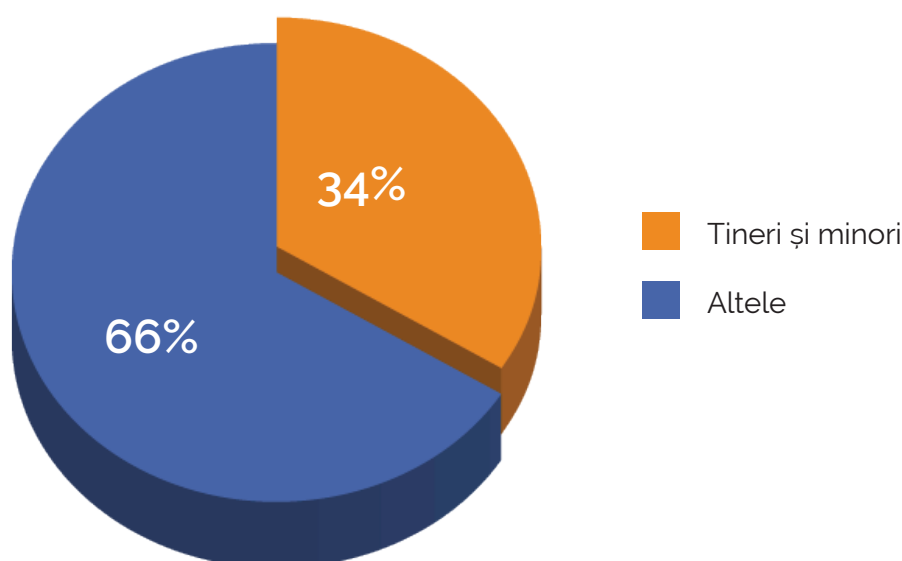
Potrivit raportului din 06.06.2016, în perioada anilor 2013-2016, în total în republică au fost încheiate doar 29 de asemenea contracte, cu acordarea diferitor tipuri de suport pentru resocializare, inclusiv asistență pentru angajarea în

câmpul muncii, perfectarea actelor, soluționarea problemelor locative și altele. Din numărul total de contracte încheiate, 10 sunt contracte încheiate cu tineri cu vârstă de până la 30 de ani.

Contracte de acordare a asistenței psihosociale persoanelor eliberate din locurile de detenție.

- Totalul persoanelor eliberate din locurile de detenție 2013 - 09.2016
- Contracte de acordare a asistenței psihosociale persoanelor eliberate din locurile de detenție 2013 - 06.2016

Din raportul activității sistemului de probațiune pentru anul 2015:

1. Au fost desfășurate activitățile privind reintegrarea socială a minorilor eliberați din locurile de detenție (17 minori). Totodată a fost desfășurat atelierul de instruire cu genericul „Asistența și tratament deținuților dependenți de droguri. Metoda comunităților terapeutice”.
2. De către consilierul de probațiune, au fost desfășurate toate acțiunile în privința minorilor (6 minori), în conformitate cu Ordinul MJ nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor eliberate din locurile de detenție.

Condamnații minori nu și-au exprimat dorința de a încheia contracte cu biroul de probațiune pentru acordarea asistenței psihosociale după eliberarea din locurile de detenție.

Astfel, s-a propus organizarea cursurilor de instruire profesională de broderie, bucătar, masor și constructor pentru obținerea unei calificări profesionale a subiecților de probațiune prin intermediul Asociației obștească „MIRACOL” în scopul angajării în câmpul muncii. S-a lucrat asupra convingerii unor subiecți de probațiune pentru direcționarea către cursurile menționate, dar **nici un subiect de probațiune n-a acceptat oferta din considerentul cheltuielilor de deplasare.**

Aceasta ne demonstrează că subiecții probațiunii nu dispun de surse financiare. Pentru organizarea eficientă a activităților de resocializare planificate, se recomandă identificarea surselor financiare pentru acoperirea diferitor cheltuieli (inclusiv transport).

3. Participarea consilierului de probațiune la pregătirea pentru eliberare în instituțiile penitenciare: în instituțiile penitenciare, s-au efectuat 270 vizite. Scopul vizitelor desfășurate a fost pregătirea către liberare a deținuților și anume: sprijinirea acestora în vederea unei reintegrări sociale și profesionale cât mai bune, totodată acordându-le un ajutor în soluționarea problemelor legate de situația lor socială sau viața personală, conștientizarea faptului de către condamnați,

că pe parcursul detenției n-au fost excluși din cadrul societății în conformitate cu deciziile judecătorești, dar continuă să fie o parte integră a ei. Consilierii de probațiune, în comun cu asistenții sociali din penitenciare au conlucrat pentru planificarea și exercitarea metodelor comune de reintegrare socială persoanelor ce se eliberează din detenție, cât și a schimbului de informații în acest sens. Pe parcursul vizitelor desfășurate au fost petrecute 1069 interviuri cu condamnații, s-a explicat modalitatea de a se angaja în câmpul muncii după liberare, despre perfectarea actelor de identitate, despre asistența medicală necesară și consilierea de care va putea beneficia la libertate, la Birourile de probațiune de la locul de trai.

Deși, potrivit raportului menționat, în scopul re-integrării/resocializării minorilor din cadrul birourilor de probațiune și implementării programelor de prevenire a delincvenței juvenile, au fost desfășurate 125 activități (De timp liber – 30 activități; Derularea programei „Prevenirea violenței la minori” – 1; pregătire către eliberare – 7 vizite; Profesionalizarea minorilor – 13 activități, cu implicarea a 34 actori comunitari și asistarea a 172 minori și 2229 elevi din cadrul instituțiilor de învățământ) și au fost stabilite relații de parteneriat cu instituțiile necesare pentru soluționarea problemelor psihosociale ale subiecților probațiunii, cu care au fost încheiate 24 acorduri de colaborare fiind desfășurate 24 de mese rotunde cu instituții de stat și ONG (Organizațiile non-guvernamentale), printre deficiențele identificate în urma controalelor efectuate la birourile teritoriale de probațiune, este menționată și planificarea redusă a măsurilor concrete privind resocializarea minorilor, măsurilor privind impli-

care a organelor statale și neguvernamentale în desfășurarea activității de asistare și consiliere – oferirea de sprijin și suport persoanelor condamnate în vederea satisfacerii nevoilor sociale referitoare la educație, calificare și recalificare profesională, depistarea de locuri de muncă, găsirea de locuință sau alte necesități.¹⁷

Astfel, în 2014, în orașul Florești, a fost inaugurat primul Centru de reabilitare socială a persoanelor liberate de pedeapsă penală din Republica Moldova. Aceasta este o realizare unică în dezvoltarea unui mecanism național de reintegrare a persoanelor în conflict cu legea, inclusiv pentru tineri. Centrul are drept scop prevenirea recidivei prin oferirea serviciilor psihosociojuridice, în vederea reintegrării în societate a persoanelor liberate de pedeapsă penală, în care funcționează o bibliotecă și sunt organizate diferite activități.

Ar fi necesar de dezvoltat/îmbunătățit atelierele de creație, pentru confecționarea diferitor obiecte handmade pentru expoziții și iarmaroace. Aceasta ar contribui la dezvoltarea serviciilor prestate de organele de probațiune, dar și beneficiarii ar însuși abilități practice pe care le vor utiliza în viața cotidiană. Toate serviciile dezvoltate trebuie să fie sensibile pentru a răspunde la nevoile tinerilor.

De asemenea, potrivit Legii cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție nr. 297-XIV din 24.02.1999, printre instrumentele de acordare a asistenței garantate de stat și ale susținerii persoanelor eliberate din locurile de detenție în adaptarea lor socială se numără asigurarea cu spațiu locativ. Potrivit art.15 al Legii:

(1) Contractul de închiriere a spațiului locativ la locul de trai al deținutului în perioada de exe-

cutare a pedepsei nu se întrerupe, cu condiția achitării chiriei și a serviciilor comunale.

(2) Persoanele eliberate din locurile de detenție care nu au domiciliu stabil se plasează provizoriu în aziluri de noapte, create de autoritățile administrației publice locale.

(3) Persoanele eliberate din locurile de detenție, după încheierea contractului individual de muncă, se asigură cu cămin în modul stabilit.

17 Raportul activității sistemului de probațiune pentru anul 2015

http://probațiune.gov.md/tc_userfiles/file/Rapoarte%20bilant/Raportul%20anul%202015.PDF

Realizarea acestei componente a legislației este obstrucționată de lipsa unei interacțiuni consolidate și a unei distribuiri clare a responsabilităților tuturor participanților-cheie din cadrul procesului de resocializare. Deosebit de sensibilă să fie partea ce ține de responsabilitatea autorităților publice locale care, în virtutea insuficienței de resurse, nu sunt capabile să-și exercite în mod corespunzător obligațiile ce țin de resocializarea persoanelor, inclusiv a tinerilor, după ispășirea termenului de detenție.

Legea cu privire la probațiune prevede prezența unei baze de date și întocmirea dosarelor subiecților probațiunii în formă electronică. **Situația actuală dovedește că baza electronică există, dar creează obstacole și dificultăți în colectarea, analiza datelor și monitorizarea dosarelor concrete. Din acest motiv este necesar de modernizat, pentru a corespunde necesităților de sistematizare, stocare și analiza datelor.**

În consecință, această stare de fapt afectează negativ nivelul de concentrare și productivitate a personalului implicat.

Pe lângă lucrul nemijlocit cu oamenii, consilierii de probațiune sunt nevoiți să completeze numeroase registre. Astfel, potrivit Instrucțiunii cu privire la organizarea activităților de probațiune sentințială și postpenitenciară în privința condamnaților adulți și minori, evidența condamnaților se efectuează conform următoarelor registre de evidență:¹⁸

- a. **Registrul nr. 1** – se înregistrează condamnații cu suspendarea condiționată a executării pedepsei (art.90 CP RM);
- b. **Registrul nr. 2** – se înregistrează condamnații liberați condiționat de pedeapsă înainte de termen (art.91 CP RM);
- c. **Registrul nr. 3** – se înregistrează condamnații cu amânarea executării pedepsei (art.96 CP RM);
- d. **Registrul nr. 4** – se înregistrează condamnații minori.
- e. **Registrul nr. 5** – se înregistrează persoanele liberate de răspundere penală (art.54, 59 CP RM).
- f. **Registrul nr. 6** – se înregistrează beneficiarii care solicită asistență psihosocială potrivit ordinului ministrului justiției nr. 560 din 31.12.2008.

Problema respectivă este una destul de sensibilă și în acest sens se întreprind acțiuni concrete pentru soluționarea ei. La această etapă este binevenită abordarea aspectului de înnoire a bazei de date electronice luându-se în considerare perspectiva priorităților de dezvoltare a sferei de resocializare a persoanelor aflate în conflict cu legea.

Ca urmare a verificărilor au fost identificate următoarele deficiențe:¹⁹

Planificarea redusă a măsurilor concrete privind resocializarea minorilor, a măsurilor privind implicarea organelor statale și neguvernamentale în desfășurarea activității de asistare și consiliere – oferirea de sprijin și suport persoanelor condamnate în vederea satisfacerii nevoilor sociale referitoare la educație, calificare și recalificare profesională, depistarea de locuri de muncă, găsirea de locuință sau alte necesități.

Există o necesitate sporită de a respecta și supraveghea atât dimensiunile politice, cât și profesionale ale abordării parteneriatelor de prevenire a infracțiunii, în încercarea de a stabili un hotar clar între ele, spre exemplu, prin întocmirea regulilor etice și a cadrului de activitate. Trebuie să se ajungă la un acord asupra principiilor de stabilire a priorităților de către parteneriate și mecanismele administrative și democratice ale lor.

Schimbul convenit de informație între membrii anumitor parteneriate trebuie să fie facilitat prin dezvoltarea protocoalelor de protejare a informației, confidențialitatea și legislația drepturilor omului și, în special, privind obligațiunile profesionale ale partenerilor individuali. Este nevoie de a dezvolta mecanisme de efectuare a revizuirilor și de acționare conform noilor contexte, în consultație cu toți partenerii și cu alte persoane implicate în activitățile parteneriatului.

Comunicarea între parteneriate și organizațiile-membre trebuie să fie supravegheată în mod activ, atât pentru a menține sprijinul colegilor, cât și pentru a transmite noi perspective și idei organizațiilor-membre și grupurilor profesionale respective. Partenerii trebuie să colaboreze cu presa și cu publicul, în general, pentru a asigura acceptul în continuarea parteneriatelor și a activităților lor specifice, în particular: trebuie să

18 Instrucțiunea cu privire la organizarea activităților de probațiune sentințială și postpenitenciară în privința condamnaților adulți și minori aprobată prin Ordinul șefului Oficiului central de probațiune nr. 168 din 30.12.2013

19 Raportul activității sistemului de probațiune pentru anul 2015
http://probațiune.gov.md/tc_userfiles/file/Rapoarte%20bilant/Raportul%20oanul%202015.PDF

raporteze progresul în implementarea obiectivelor, să prezinte rezultatele și totalurile evaluărilor externe. Organizațiile naționale trebuie să preia conducerea la stabilirea unor standarde clare de asigurare a calității pentru conținutul paginilor web, în special cu referire la informația despre experiențele parteneriatului.

Autoritățile administrative și politice trebuie să fie ținute la curent cu activitatea parteneriatelor

pentru a asigura sprijinul lor în continuare. Fiecare partener trebuie să stabilească comunicări orizontale cu alte parteneriate pentru a face schimb de informații și idei.

Parteneriatul și colaborarea cu toate părțile-cheie care pot influența resocializarea tinerilor în conflict cu legea este unul dintre cei mai importanți factori în succesul acestui proces.

Organizații și instituții comunitare ce pot contribui la resocializarea tinerilor în conflict cu legea penală:²⁰

- Administrația Publică Locală (APL)
- Agenția Teritorială pentru Ocuparea Forței de Muncă (ATOFM) www.anofm.md
- Serviciul Stării Civile (SSC) www.stare-civila.gov.md
- Direcția de Asistență Socială și Protecția Familiei www.mpsfc.gov.md
- Secția de Documentare a Populației www.mdi.gov.md
- Birourile notariale
- Direcțiile învățământ www.edu.gov.md
- Secția de Poliție
- Agenți economici
- Centre de plasament
- Cultele religioase
- Organizațiile nonguvernamentale și de caritate www.civic.md
- Centrele Militare www.army.gov.md
- Fondul Republican de Susținere Socială a Populației
- Birourile de avocați www.cnajgs.md www.avocatul.md
- Centrul medicilor de familie, instituțiile medicale www.ms.md
- Instituțiile penitenciare, www.penitenciare.gov
- Radiodifuzorii și presa

La nivelul sistemului de probațiune este stabilit un efectiv-limită de 285 de unități, dintre care 40 la nivelul central și 245 în cadrul subdiviziunilor teritoriale.

Raportat la volumul ridicat al activităților și complexitatea acestora, reiese în mod evident că personalul este subdimensionat numeric, aspect resimțit în mod negativ atât la nivel central, cât și la nivelul subdiviziunilor teritoriale, în special în cele cu un număr de angajați între 2-6 persoane.

Majorarea numărului de subiecți ai probațiunii aflați în evidență și existența frecventă a postu-

rilor vacante, inclusiv neangajarea personalului din cauza salariilor necompetitive, atrage asupra consilierilor de probațiune un volum enorm de lucru. Fluctuația de personal are un efect negativ asupra realizării obiectivelor stabilite și atingerii rezultatelor scontate, în special în domeniile unde există posturi vacante.

Totodată, fluctuația provoacă cheltuieli financiare și de timp suplimentare pentru organizarea concursurilor, selectarea persoanelor și instruirea noilor angajați, precum și cheltuieli indirecte, cum ar fi pierderea angajaților cu experiență în domeniu și scăderea calității serviciilor acordate.

20 Manualul consilierului de probațiune www.norlam.md

În evidența sistemului de probațiune, la 1 ianuarie 2016 se aflau 10 649 de subiecți ai probațiunii, inclusiv 171 de minori.²¹ Dintre aceștia:

- 963 de adulți și 12 minori condamnați la muncă neremunerată în folosul comunității (art. 67 din Codul penal);
- 5 062 de adulți și 126 de minori condamnați cu suspendarea executării pedepsei (art. 90 din Codul penal);
- 312 persoane liberate înainte de termen (art. 91 din Codul penal), 4 054 de adulți și 1 minor privat de dreptul de a ocupa anumite funcții (art. 65 din Codul penal);
- 1 persoană liberă de pedeapsa minorilor (art. 93 din Codul penal);
- 87 de persoane cu amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și femei care au copii în vârstă de până la 8 ani (art. 96 din Codul penal);
- 31 de minori pentru aplicarea măsurilor cu caracter educativ (art. 104 din Codul penal).

De asemenea, ghidurile practice pentru îndrumarea consilierilor de probațiune sunt învechite în virtutea modificării frecvente a legislației în domeniul de probațiune și dezvoltării vertiginoase a sistemului de probațiune în ultimii ani.

Cheltuielile pentru o persoană aflată în evidența organelor de probațiune constituie în jur de

4 lei/zi, cuprinzând cheltuielile de personal, formare profesională a personalului, cheltuieli de infrastructură, în special pentru programe probaționale, echipament, locațiune a oficiilor etc., pe când cheltuielile pentru un deținut aflat în penitenciar se ridică la aproximativ 160 de lei/zi.

Cheltuielile pentru un deținut aflat în penitenciar

4 lei/zi

Cheltuielile pentru o persoană aflată în evidența organelor de probațiune

160 lei/zi

Creșterea numărului de deținuți în penitenciare reprezintă o provocare pentru administrația penitenciarelor și sistemul de justiție penală în ansamblu atât în ceea ce de respectarea drepturilor omului, cât și în privința gestiunii eficiente a instituțiilor penale. Dificultățile menționate devin și mai pronunțate din cauza gradului înalt al recidivelor. De aceea este imperios să deplasăm accentul de pe sfera de detenție a persoanelor

în conflict cu legea, inclusiv a tinerilor, pe reintegrarea lor socială.

O soluție ar fi măsurile alternative la pedeapsă și înțelegerea profundă a factorilor criminogeni care au produs comportamentul delincent, pentru a putea, în consecință, oferi asistența necesară acestor tineri în cadrul unor programe corective și educaționale.

21 Statistica Inspectoratului Național de Probațiune <http://probațiune.gov.md/?go=page&p=171>

Analiza experienței internaționale

Probațiunea în Europa s-a dezvoltat în mod diferit, în funcție de sistemul juridic specific anumitor state, dar și în funcție de modul în care au înțeles inițiatorii instituției probațiunii să promoveze această idee. Analiza realizată de I. Durnescu asupra modului în care s-a dezvoltat probațiunea în spațiul european a evidențiat existența a patru modele de sisteme de probațiune, care au fost descrise de autor după cum urmează:

1. sisteme de probațiune care au la bază ideea promovării măsurilor și sancțiunilor comunitare (Estonia și Turcia);
2. sisteme de probațiune care funcționează cu scopul de a ajuta sistemul judiciar (procurori și judecători) să ia cea mai bună decizie atunci când formulează o sentință (Italia, România);
3. sisteme de probațiune care au la bază modelul reabilitării/protecției populației (Franța, Austria, Republica Cehă, Danemarca, Finlanda, Irlanda de Nord, Norvegia, Germania, Bulgaria);
4. sisteme de probațiune care au la bază modelul „punishment or enforcement” (Marea Britanie)²²

---

22 Ioan Durnescu, An Exploration of the Purposes and Outcomes of Probation in European Jurisdictions, „Probation Journal”, 2008, Sage, vol. 55 (3) p. 273

România

În conformitate cu articolul 1 din Legea nr. 129/2002, serviciile de probațiune ar trebui să vizeze reintegrarea socială a infractorilor grațiați (minori și adulți). Aceste mențiuni ar putea fi evaluate parțial ca o declarație de misiune, deoarece aceasta acoperă obiectivele acestui serviciu în raport cu beneficiarii săi: „pentru a realiza reintegrarea socială a infractorilor”.

Serviciul centralizat de probațiune din România este un serviciu guvernamental, care intră sub autoritatea Ministerului Justiției. Serviciul de probațiune se ocupă de adulți, tineri (18-21 ani) și minori (cu vârsta cuprinsă între 14-18 de ani). În plus este, de asemenea, implicat în lucrul cu minorii sub vârsta răspunderii penale (sub vârsta de 14 ani). Spre exemplu, consilierii trebuie să furnizeze rapoarte la cererea unei instanțe pentru minori în conflict cu legea, care nu sunt responsabili penal. Supravegherea constă în controlul obligatoriu impus de instanța de judecată, și asistență, sprijin și consiliere oferite la cererea contravenientului. Controlul este dominant în marea majoritate a cazurilor.

Serviciile de probațiune nu au responsabilități legale privind supervizarea sau asistența infractorilor eliberați, dar în baza unui proiect național, care a fost elaborat cu Administrația Națională a Penitenciarelor, le pot oferi sprijin după eliberare. În schimb, serviciile de probațiune au sarcina legală de a asista infractorii prin furnizarea programelor de reintegrare socială și asistență pentru obținerea unei calificări, loc de muncă și locuință. Această datorie este prevăzută în mod expres pentru infractori grațiați de lege dar ar putea fi acceptată și pentru infractori grațiați de edict prezidențial.

În baza proiectului PHARE, Administrația Națională a Penitenciarelor și Departamentul de probațiune beneficiază de programul „Reducerea riscului Recidivei”, care are drept scop să faciliteze reintegrarea socială a infractorilor. Acest program de grup începe în penitenciar, fiind furnizat de penitenciar și personal de probațiune instruit, și se termină în comunitate, la solicitarea infractorilor eliberați condiționat.²³

---

23 Probation in Europe. Romania

Disponibil: <http://cep-probation.org/wp-content/uploads/2015/03/Probation-in-Europe-2013-Chapter-Romania.pdf>

Intervenția realizată de consilierul de probațiune în cazul persoanelor consumatoare de substanțe adictive reprezintă o parte integrantă a demersurilor în vederea reintegrării sociale a beneficiarilor. Intervenția se realizează în raport cu cele două faze în care se intervine în procesul penal: prezentențială și execuțională. Recuperarea beneficiarilor consumatori constă, în afara măsurilor cu caracter medical, în activități de informare, consiliere, psihoterapie, derulate într-o manieră integrată în scopul creșterii autonomiei și valorii sociale individuale, a dezvoltării responsabilității și redobândirii abilităților sociale. Datorită complexității sale, intervenția depășește competența serviciilor de probațiune, fiind necesară colaborarea și cu alte servicii specializate din comunitate.

Astfel, art. 5 alin. (1) stipulează că „În exercitarea atribuțiilor, serviciile de reintegrare socială și supraveghere colaborează cu organizațiile neguvernamentale ce desfășoară activități în domeniu, în condițiile stabilite în regulamentul de aplicare a dispozițiilor prezentei ordonanțe”.²⁴

Legislația în domeniul execuțional-penal prevede responsabilitatea instituției penitenciare, a centrelor educative și a centrelor de detenție, de a organiza și desfășura activități educaționale, culturale, terapeutice, de consiliere

psihologică și asistență socială, instruire școlară și formare profesională, pe durata detenției, în vederea facilitării reintegrării sociale a persoanelor custodiate. Pregătirea pentru liberare și reintegrare socială începe imediat după primirea în locul de deținere, stabilirea unui regim de executare a pedepsei privative de libertate necesitând întocmirea unui Plan de evaluare și intervenție educativă și terapeutică pentru fiecare persoană condamnată. Persoanele private de libertate beneficiază, în manieră individualizată, de intervenții recuperative, minorii, tinerii (18 – 21 ani) și femeile evidențiindu-se ca fiind categorii vulnerabile, din perspectiva necesității de adaptare a demersurilor educative, de asistență psihologică și asistență socială la particularitățile psihosomatice și nevoile de dezvoltare personală. Activitățile specifice de educație, asistență psihologică și asistență socială, coordonate de către personalul de specialitate, exclusiv în perioada traseului execuțional, reprezintă o condiție necesară, dar nu și suficientă a reintegrării sociale. Standardele calitative în formarea profesională a specialiștilor implicați în implementarea prezentei Strategii și resursele alocate domeniului condiționează creșterea șanselor de reintegrare a persoanei private de libertate în societate, cu riscuri diminuate de recidivă.²⁵

Astfel, la nivel național au fost dezvoltate diverse programe pentru lucrul cu infractorii. Cele mai importante sunt:

- Programul **„Unu la unu”** este un program de consiliere individuală structurat pe 5 module și 12 ședințe, care își propune să contribuie la schimbarea cognitiv – comportamentală a persoanelor care au comis infracțiuni, prin dezvoltarea capacității de soluționare de probleme, gestionarea situațiilor de risc, analiza stilurilor de comunicare și identificarea disfuncționalităților. Programul se adresează minorilor care au cel puțin 16 ani, precum și adulților, cu un risc mediu sau crescut de recidivă și care au abilități scăzute de a-și rezolva problemele. Participând la acest program, beneficiarii reușesc să identifice tiparele greșite de comportament, înlocuindu-le cu deprinderi și convingeri pozitive. De asemenea, beneficiarii învață să folosească planul individual de prevenire a recidivei, precum și jurnalul de prevenire a recidivei.
- Programul **„Dezvoltarea abilităților sociale la minori”** este un program de grup structurat pe 10 ședințe și își propune dezvoltarea deprinderilor sociale necesare evitării unor situații de risc care pot conduce la recidivă. Maniera de desfășurare a sesiunilor este interactivă, metodele utilizate fiind deopotrivă pasive (expunere), cât și active - jocuri de rol, discuții și exerciții în cadrul grupului. În fiecare sesiune sunt abordate aspecte din viața de zi cu zi a minorilor, fiind astfel creat cadrul pentru aducerea în atenție a dificultăților cu care aceștia se

24 Ecaterina Balica, „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XX, nr. 3–4, p. 299–317, București, 2009

25 Hotărârea privind aprobarea „Strategiei Naționale de Reintegrare Socială a Persoanelor Private de Libertate, 2015 - 2019”

confruntă: probleme de agresivitate, autocontrol scăzut, gestionarea deficitară a relației cu autoritățile, abilități scăzute de comunicare sau modalități defecuoase de a comunica. După parcurgerea celor 10 ședințe, minorii participanți devin mai conștienți de propriile arii de risc și au la dispoziție alternative de a le depăși.

- Programul **„Stop! Gândește și schimbă”** este un program de grup, structurat pe 11 ședințe, adresat persoanelor care au un patern infracțional. Scopul programului este de a identifica tiparul de gândire disfuncțională și a promova principiile gândirii alternative. Participanții învață, cu fiecare sesiune parcursă, avantajele unui stil de viață pro-social și dezavantajele comiterii de infracțiuni. Programul se derulează într-o manieră interactivă, face referire la aspecte obișnuite din viața beneficiarilor, ceea ce confirmă și întărește informațiile furnizate. Participanții își identifică greșelile care au condus la comiterea de infracțiuni și sunt sprijiniți să apeleze la resursele personale, familiale și instituționale, care îi pot susține în menținerea unui comportament pro-social.
- Programul **„Dezvoltarea deprinderilor sociale pentru adulți”** este un program de grup care vizează dezvoltarea abilităților sociale necesare participanților în viața de zi cu zi, în familie, grup de prieteni, societate, la serviciu sau în timpul liber și care îi vor ajuta să adopte un comportament pro-social și să evite săvârșirea unor fapte penale.
- Tehnica **„Interviul motivațional”** – să ajuți oamenii să se schimbe – este destinat persoanelor care au săvârșit infracțiuni aflate atât în faza pre-sentențială, cât și pe perioada supravegherii. Folosirea tehnicii implică: identificarea stadiului motivațional în care se află beneficiarul și construirea motivației pentru schimbare, precum și întărirea angajamentului pentru schimbare. Numărul de sesiuni individuale variază în funcție de gradul de complexitate a problemelor beneficiarului.
- **„Reducerea Riscului de Recidivă”** este un program de grup, destinat pregătirii pentru liberare și asistență post – penală a deținuților aflați în executarea ultimei trei luni din pedeapsă privativă de libertate. Programul se derulează în colaborare de către practicienii din penitenciare și cei din serviciile de probațiune.

Structura programului se compune din trei părți principale:

- a. modul de bază (se derulează în penitenciar și cuprinde 6 sesiuni: primele două sesiuni de evaluare a problemelor, a nevoilor și a comportamentului infracțional, a treia sesiune – stabilirea obiectivelor, a patra sesiune – elaborarea planurilor individuale de acțiune, a cincea – prevenirea recidivei, iar a șasea – „Piața”);
  - b. modulele opționale individualizate (se au în vedere aspectele problematice cu care se confruntă deținuții după liberare: obținerea unui loc de muncă, probleme financiare, abuz de alcool/droguri, lipsa locuinței, probleme de sănătate mintală, probleme legate de documentele de identitate, probleme în viața de familie);
  - c. partea de asistență post-penală (se va derula la sediul serviciului de probațiune, dacă persoana liberată din penitenciar va solicita sprijinul în acest sens).
- Programul **„Drink and Drive”²⁶** este un program de grup destinat persoanelor care au comis infracțiuni, la regimul auto, în contextul consumului de alcool. Scopul constă în reducerea recidivei în rândul acestei categorii de condamnați, prin producerea de schimbări la nivel cognitiv și comportamental, precum și îmbunătățirea siguranței rutiere prin scăderea numărului de victime ale ac-

cidentelor rutiere cauzate de consumul de alcool. Programul Drink and Drive cuprinde o sesiune individuală preliminară, opt sesiuni de grup structurate pe diferite componente (legislație rutieră, alcoolul și corpul uman, efectele și consecințele consumului de alcool la volan, cum să ajung să nu mai conduc băut, decizia de schimbare comportamentală, eficiența personală, revizuirea strategiei personale, finalizarea programului), urmate de sesiuni individuale de follow-up.²⁷

- **Instrumentul de colectare a datelor și diagnoză** reprezintă un demers profesional care are ca rezultat formularea unei opinii/expertize a consilierului de probațiune asupra persoanei evaluate și este structurat pe 16 arii de investigație (de ex: infracțiunea, adăpostul sau locuința, școlarizarea, munca, relațiile cu familia, cu prietenii, adicții, sănătate, tipare de gândire etc.).²⁸

---

27 în Dicționarul englez-român: parcurs, traiect de urmărire, reglare de corespondență (de urmărire)

28 Proiectul „Consolidarea capacității sistemului românesc de probațiune de a furniza servicii eficiente alternative închisorii”, Disponibil: <http://probatienenorwaygrants.just.ro/>

În cadrul proiectului **„Revenirea foștilor deținuți pe piața muncii și integrarea lor în societate”** a fost realizat un Raport asupra aspectelor funcționale ale reintegrării foștilor deținuți pe piața muncii (2011), în care sunt prezentate două importante referințe:

- limitarea efectelor pozitive ale programelor de reintegrare socială corelează cu deficitul de cooperare între parteneri și agențiile implicate, precum și cu implementarea ineficientă a părților componente ale programelor și a activităților specifice. Spre exemplu, programele de reintegrare pe piața muncii ar trebui să conțină: cursuri de pregătire pentru muncă/angajare, cursuri de pregătire profesională, dar și controlul prezenței persoanei private de libertate la locul de muncă și supervizarea activității de către un manager de caz.

- dezvoltarea unei rețele interinstituționale, cooperarea între penitenciare, servicii de probațiune, agenții publice, servicii comunitare și servicii sociale, organizații neguvernamentale și

companii private ar trebui impusă ca practică standard, cu stabilirea unei scheme de schimb de informații între profesioniștii din diferite domenii de activitate, implicați în etapele procesului de reintegrare socială. Printre recomandările experților implicați în elaborarea raportului se regăsesc:

a. creșterea oportunităților persoanelor private de libertate din regim deschis de a participa la cursuri de educație de nivel liceal, în comunitate;

b. menținerea finanțării bugetare pentru cursurile de formare profesională destinate persoanelor private de libertate, prin Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, creșterea implicării Camerelor de Comerț și Industrie a României în reintegrarea în muncă a acestora;

c. dezvoltarea relației de cooperare între penitenciar și probațiune, crearea unei baze de date comune; - promovarea unui act legislativ, care să reglementeze interinstituțional condițiile și oportunitățile de reintegrare socială ale persoanelor private de libertate.²⁹

---

29 Pachet informativ reintegrarea socială a persoanelor condamnate penal și care aparțin unor grupuri vulnerabile, Disponibil: http://www.penalreform.ro/fileadmin/pri/media/Reintegrarea_fostilor_infractori_-_resurse.pdf

Germania

În cazul infractorilor minori (14-17 ani inclusiv) și tineri (18-20 de ani inclusiv) condamnați penal, sistemul de justiție penală are ca scop educarea sau reeducarea infractorului și prevede sancțiuni speciale: în primul rând, măsuri educative și disciplinare pe de o parte și, pe de altă parte, pedeapsa cu închisoarea cu posibilitate de suspendare și de includere în probațiune.

Impunerea unor constrângeri juridice suplimentare sunt limitate și nu pot fi aplicate în aceeași măsură precum persoanelor adulte.

De asemenea, acțiunile infractorului tânăr vor fi prelucrate în conformitate cu dreptul penal pentru minori, dacă acest tânăr are anumite particularități de dezvoltare sau infracțiunea este o încălcare de natură juvenilă.

Față de minor sau tânăr vor fi aplicate anumite măsuri educative, sub formă de asistență psiho-socială, educațională, cazare rezidențială, acțiuni de mediere a raportului infractor-victimă.

Aceste măsuri nu sunt predestinate spre a pedepsi infractorul, ci pentru a promova educarea minorului într-o dimensiune socială sănătoasă, educativă.

În afară de măsuri educative, sunt aplicate și măsuri disciplinare, motivația fiind de a ajuta minorul sau tânărul să conștientizeze nelegiuirea comisă.

Printre măsurile disciplinare aplicate sunt repararea prejudiciului material, achitarea amenzii, munca neremunerată, detenție de la câteva zile până la 4 săptămâni. Măsurile educative și cele disciplinare pot fi aplicate simultan.

Pedeapsa cu privațiune de libertate se aplică doar în cazul infracțiunilor grave și deosebit de grave, și atunci când este vădit că măsurile educative și disciplinare nu vor fi suficiente pentru reeducarea infractorului. Pedepsele pot fi stabilite în termeni de la șase luni și până la 10 ani, cu termen probatoriu.³⁰

---

30 Disponibil: http://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/EN/StudienUntersuchungenFachbuecher/Criminal_Justice_in_Germany_Numbers_and_Facts.pdf?__blob=publicationFile

Pe lângă datoriile fundamentale ale serviciului de probațiune (printre altele: rapoarte de investigație personală / socială, asistență, îndrumare, supraveghere judiciară în cazurile de condamnări cu suspendare pedepselor și a asistenței sociale și personale în închisori), forme noi de îngrijire au devenit din ce în ce mai populare datorită schimbărilor în societate și rezultatelor cercetărilor criminologice:

- diferite tipuri de activități de petrecere a timpului liber (de exemplu sport, formare anti-agresivitate, alfabetizare – cursuri de formare în comportamentul social) au fost oferite și tratamentul dificultăților de comportament;
- s-a dat start la proiecte de lucru și de cazare, ca răspuns la violența și extremismul de dreapta;
- au fost organizate cursuri de instruire (îndreptate spre persoanele cu deficiențe personale și a infractorii violenți);
- evaluarea riscurilor și gestionarea riscurilor sunt introduse sau urmează să fie introduse;
- munca în folosul comunității a devenit mai importantă;
- medierea victimă–infractor a dobândit o semnificație mai înaltă și sprijinirea victimelor și protecția lor câștigă are succese.

Serviciile de probațiune de prevenire a infracționalității fac parte din domeniul prevenirii criminalității. Munca lor este clasificată ca (post-incidente) prevenirea terțiară, pentru că este îndreptată spre prevenirea recidivei. Importanța prevenirii criminalității este mult recunoscută în Germa-

nia. La nivel de comunitate, numeroase proiecte și organe inter-disciplinare sunt preocupate de programe de prevenire a criminalității. La nivel de stat federal, panourile de prevenire au fost formate inclusiv din reprezentanți ai societății. La nivel național a fost fondat Forumul German

pentru Prevenirea Criminalității. Cel mai mare eveniment în domeniul prevenirii criminalității este organizat anual- Congresul German de Prevenire a Criminalității (Deutscher Prävention-

stag). La toate nivelurile de probațiune consilierii sunt mai mult sau mai puțin implicați parțial, din proprie inițiativă, parțial în baza reglementărilor de stat.³¹

---

31 Probation in Europe. Germany. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

Belgia

Belgia are investit un organ judiciar pentru executarea justiției juvenile, și anume Tribunalul pentru minori.

Tribunalul pentru minori judecă în principal dosare referitoare la aplicarea Legii din 1965 privind protecția minorilor, cum ar fi decăderea din drepturile părintești, plasamentul minorilor în familie-gazdă sau în centre închise, precum și dosare de delincvență juvenilă.

Judecătorul nu dă pedepse minorilor infractori, ci ia măsuri în ceea ce-i privește. În practică, acesta poate muștra minorul („rechemare la ordine”), îl poate plasa într-o familie-gazdă sau într-o instituție specializată, unde se va alătura altor tineri supravegheați de educatori, îi poate impune să efectueze o activitate de interes general și chiar, în anumite cazuri excepționale, poate dispune detenția provizorie în închisoare. Judecătorul din cadrul tribunalului pentru minori ia măsuri de pază, de protecție sau de educare. În cazul în care minorul care a comis o faptă penală a împlinit vârsta de 16 ani, judecătorul poate, în anumite situații specifice, să renunțe la dosar. În acest caz, minorul este trimis în fața unei camere specifice a tribunalului pentru minori, care joacă rolul de tribunal penal. Dacă este vorba despre o infracțiune deosebit de gravă,

de exemplu un omor, minorul apare în mod excepțional în fața curții cu jurați, în ciuda vârstei.³²

În ceea ce privește corecția adulților și tinerilor, există Departamentul Ghidării a Infractorilor. Numit anterior 'serviciul de probațiune' el este, prin urmare, unul dintre departamentele care se încadrează în cadrul Direcției Generale a Caselor de Justiție. Departamentul Ghidării a Infractorilor este responsabil pentru punerea în aplicare a tuturor sancțiunilor comunitare în Belgia; lucrând cu infractorii adulți cu vârsta de 18 ani și peste. Obiectivele principale ale Casei de Justiție, Departamentul Ghidării a Infractorilor, sunt de a reduce recidiva și reintegrarea infractorului.

De exemplu, în conformitate cu primul principiu „Agențiile de probațiune urmăresc reducerea recidivei prin stabilirea unor relații pozitive cu infractorii, pentru a-i supraveghea (inclusiv control, dacă este necesar), ghida și sprijini și pentru a promova cu succes incluziunea socială a acestora”, ar trebui să fie remarcat faptul că acest principiu de bază este accentuat în metodologia actuală de probațiune din Belgia. Serviciul psihosocial Belgian își asumă responsabilitatea pentru pregătirile formei de eliberare a deținuților în cadrul sistemului corecțional.

---

32 Disponibil: https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-be-ro.do?member=1

Anglia și Țara Galilor

În Anglia și în Țara Galilor, anumite curți ale magistraților sunt desemnate „instanțe pentru tineri”. Acestea sunt compuse din magistrați cu formare specială și tratează doar acuzațiile împotriva copiilor și tinerilor și cererile cu privire la aceștia. În majoritatea circumstanțelor, aceste instanțe privesc doar persoanele care nu au împlinit vârsta de 18 ani, care nu sunt acuzați în comun cu adulții. Instanțele pentru tineri se întrunesc separat de celelalte instanțe, iar ședințele acestora nu sunt publice. Aceste curți sunt formate din cel mult trei magistrați, incluzând un bărbat și o femeie sau un judecător districtual.³³

În ce privește etapa de urmărire penală, poliția poate clasifica un caz. După o avertizare neoficială, ei pot pronunța un avertisment oficial sau pot referi cazul Serviciului de Procuratură al Coroanei regale, în vederea unei judecăți ulterioare. Aici, avertismentul este de asemenea folosit în mare măsură, mai ales până la vârsta de 16 ani. Deseori sunt adăugate condiții neoficiale, cum ar fi repararea sau supravegherea. Multe decizii sunt luate în urma consultării sectorului social. De aceea în multe districte s-a înființat „un birou de inter-agentie juvenilă”, unde au loc în mod regulat consultări între poliție, serviciile sociale, serviciile de educație și pentru tineret.

De aceea, de la crearea Consiliului Justiției de Tineret (YJB- Youth Justice Board) și Echipele Contraveniente de Tineret (YOTs- Youth Offending Teams) în anul 1998, Serviciul de probațiune se ocupă în principal cu adulții. Printre majoritatea echipelor YOTs, cu toate acestea, se numără membri ai personalului din cadrul serviciului de probațiune.

În timp ce adulții tineri (18- 20 ani) alcătuiesc doar 10% din populația generală, ei alcătuiesc o treime din numărul cazurilor tratate de probațiune, o treime din noi pedepse cu închisoarea și reprezintă o treime din costurile de criminalitate.

Există o recunoaștere tot mai mare că tinerii ar putea fi deserviți nu prea bine de linia de demarcație a limitei de vârstă, care este mai curând artificială. Serviciile necesare tinerilor între 16 și 21 trebuie să ia în considerare nivelurile de maturitate pentru a gestiona tranziția de la maturitate.

Consiliul Justiției de Tineret și NOMS (Serviciul național de gestionare a infractorilor) au convenit la un Cadru de Tranziție de la Tineret la Adulți (Youth to Adult Transitions Framework) pentru a aborda problema dată.

În timp ce multe dintre serviciile disponibile pentru contravenient (de exemplu, un tratament medicamentos, cazare) sunt furnizate de către agențiile locale, serviciul de probațiune oferă în prezent majoritatea programelor acreditate și de restituiri comunității. Probațiune execută, de asemenea, cea mai mare parte a spațiilor autorizate.

Reabilitarea de transformare (Transforming Rehabilitation) este numele dat programului guvernului pentru modul în care infractorii sunt gestionați în Anglia și Țara Galilor, din februarie 2015. Programul a implicat externalizarea de o mare parte a serviciului de probațiune în Anglia și Țara Galilor.

Reformele au înlocuit cele 35 de trusturi de probațiune individuale anterioare cu un singur serviciu național de probațiune, responsabil pentru gestionarea infractorilor cu risc ridicat; și 21 de companii comunitare de reabilitare (CRCs), responsabile pentru gestionarea infractorilor de risc mediu și scăzut în 21 de zone din Anglia și Țara Galilor. CRCs va avea, de asemenea, o nouă responsabilitate pentru supravegherea deținuților pe termen scurt a sentinței (cei condamnați la mai puțin de 12 luni în închisoare), după eliberare.³⁴

Documentul central care reprezintă viziunea Reabilitării de Transformare este documentul Ministerul Justiției (MJ) "Transforming Rehabilitation: O strategie de reformă", publicat în mai 2013.³⁵

Astfel, sectorul public a Serviciului Național de Probațiune (SNP) consultă instanțele cu privire la condamnarea tuturor infractorilor și gestionează acei infractori care prezintă riscuri mari de vătămări grave sau cu antecedente de violență în familie și infracțiuni de natură sexuală. În jur de 20% din totalul cazurilor sunt alocate SNP. Companiile Comunitare de Reabilitare supraveghează infractorii care prezintă risc mediu și scăzut efectelor nocive. Aproximativ 80% din cazuri sunt alocate CRCs.³⁶

33 Disponibil: https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-ew-ro.do?member=1

34 Probation in Europe. England and Wales. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

35 Transforming Rehabilitation. A Strategy for Reform. Disponibil: <https://consult.justice.gov.uk>

36 Disponibili: <http://www.clinks.org/criminal-justice-transforming-rehabilitation/what-transforming-rehabilitation>

Danemarca

Probațiunea în Danemarca are rolul de a asigura aplicarea pedepselor stabilite de către instanțele de judecată. Serviciul de probațiune îndeplinește șapte activități principale:

1. elaborarea rapoartelor înaintea procesului;
2. supravegherea infractorilor sancționați în comunitate;
3. supravegherea infractorilor eliberați temporar din închisoare;
4. supravegherea infractorilor liberați condiționat;
5. activitatea cu infractorii care execută sancțiuni cu privire de libertate;
6. activitatea în parteneriat cu serviciile sociale locale în scopul promovării integrării sociale a infractorilor;
7. lucrul în rețea cu alte instituții în scopul creșterii posibilităților de integrare a infractorilor.

În îndeplinirea activității sale, Serviciul de Probațiune din Danemarca este obligat să demonstreze implementarea următoarelor șapte principii:

Normalizarea – ori de câte ori este posibil, condițiile persoanelor aflate în închisoare sau în probațiune ar trebui să fie similare celor de care beneficiază ceilalți membri ai comunității;

Deschiderea – a menține legăturile dintre infractorii aflați în închisoare sau în probațiune, cu familiile lor și cu comunitățile locale;

Exercitarea responsabilității – a oferi infractorilor oportunitatea de a-și forma sentimentul responsabilității, în scopul creșterii șanselor lor de a trăi în acord cu normele sociale;

Securitatea – a aplica sancțiunile ținându-se seama de protejarea tuturor membrilor comunității;

Intervenția minimă – a nu utiliza mai multă forță sau a nu impune mai multe restricții decât sunt necesare pentru a realiza cu succes sarcini specifice;

Utilizarea optimă a resurselor – obligația de a utiliza resursele într-o manieră eficientă și flexibilă astfel încât să fie satisfăcute nevoile identificate.³⁷

În anul 2000 a fost început un proiect de mentorat în Danemarca, care implică o supraveghere intensificată a tinerilor între 15 și 25 de ani, cu un alt fond etnic decât danez care urmează să-i fie aplicată sentința și, probabil încarcerare. Universitatea din Aalborg a evaluat proiectul în 2003, cu un rezultat foarte pozitiv. Cele mai importante constatări au fost că:

- Programul de mentorat este o modalitate de succes de a găsi o alternativă controlului și pedepsei;
- Un mentor este în multe situații un bun ajutor. În majoritatea relațiilor mentorul a fost esențial pentru schimbări pozitive în viața tânărului;
- Cele mai importante resurse ale mentorului sunt timpul, implicarea și atitudinea pozitivă, simpatie și grijă față de tineri. În baza rezultatelor pozitive, proiectul a fost transformat într-o ofertă permanentă, iar acesta a fost extins pentru a cuprinde, de asemenea, persoanele tinere de origine daneză. În 2004, programul a primit Premiul Internațional al Justiției Comunitare (International Community Justice Award) în categoria Incluziune Socială.

---

³⁷ Maria Dorina Pașca. Infractorul minor și reintegrarea sa în comunitate. Disponibil: <http://www.bjmures.ro/bd/P/001/05/P00105.pdf>

Proiectul de reabilitare. Începând cu anul 2006, Serviciul de Penitenciare și Eliberare Condiționată, municipalitatea Odense și Ministerul de Imigrare și Integrare s-au implicat într-un proiect cuprinzător de reabilitare, cu scopul de a ajuta infractorii gravi între 18 și 30 de ani să trăiască o viață ce respectă legea. Contravenienții înscrisi în acest proiect urmează să fie pregătiți pentru un loc de muncă sau o educație în timpul sentinței lor în închisoare, și este numit un mentor pentru fiecare tânăr infractor, pentru a sprijini infractorul după eliberare.

Pe parcursul ultimului deceniu, a existat o creștere în intervențiile cognitiv-comportamentale inspirate de mișcarea „Ce funcționează”. Mai multe tipuri de birouri de probațiune oferă în prezent programe pe parcursul perioadei de supraveghere. Ofițerii de probațiune sunt instruiți pentru a furniza programe, care sunt Anger Management, abilități cognitive și discuții structurate cu privire la criminalitatea (programul de unu-la-unu/OTO). Toți membrii echipelor de lucru cu monitorizare electronică au beneficiat de formare în interviuare motivațională.

Activitatea din Serviciul de probațiune danez implică foarte multă cooperare - atât pe plan intern cu închisori și halfway houses, cu instanțele și avocați, cât și pe plan extern în special cu serviciile sociale, dar, de asemenea, cu autoritățile legate de locuințe, agențiile de ocupare și facilitățile de tratament. Deoarece serviciul de probațiune furnizează clientului bani este important ca el să poată avea posibilitățile de a-și construi o viață.

Un principiu important pentru delegarea bugetului este o bază de înregistrare comună sub forma de „tabelul conturilor”. Serviciul Penitenciar și de Probațional are un tabel al conturilor

orientat spre scop. Acesta găzduiește cerințele externe și interne pentru gestionarea resurselor și este de o importanță crucială în urmărirea cheltuielilor curente și proiectarea utilizării resurselor.

Înregistrările computerizate a cazurilor individuale pentru fiecare infractor, sunt păstrate de Penitenciare și Serviciul de probațiune. Ele sunt păstrate într-un „Sistem al clienților”, introdus în 2002, ceea ce permite tuturor angajaților din orice ramură a Serviciului - dar nimenui altcuiva - să se familiarizeze cu ultima actualizare despre client. În acest sistem, sunt păstrate toate datele despre infractor, înregistrarea implicării și a deciziilor luate de serviciul probațiunii, precum și planul de acțiune individual. Conținutul trebuie să fie cu fapte con crete și verificabile, cu sursele de informație notate pentru indicarea siguranței lor în cazul unei contestații. În afară de aceasta este păstrat un fișier de hârtie pentru fiecare infractor la biroul Serviciului de probațiune. Acest fișier conține atât documente oficiale (rapoarte, decizii judecătorești, corespondență) cât și note informative care detaliază răspunsurile la intervenție, a contactelor cu infractorul și alte organe pertinente și persoane. Este executat un raport anual de Penitenciare și Serviciul de probațiune. El descrie și cuantifică activitatea desfășurată în toate domeniile de funcționare în cursul anului. Acest lucru este distribuit tuturor judecătorilor, legiuitorilor, mass-media și altor autorități cooperante, și poate fi acordat oricărui membru al publicului. Rezumate de gestionare a informațiilor despre rata angajării în câmpul muncii sunt pregătite lunar. A fost înființat un grup independent special de acreditare cu scopul dezvoltării și asigurării calității pentru a maximiza efectul programelor introduse în Penitenciare și Serviciul de probațiune.³⁸

---

38 Probation in Europe. Denmark. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

Italia

Responsabilitățile și atribuțiile birourilor de probațiune sunt definite după cum urmează:

- Să efectueze anchete în mediile sociale și familiale infractorilor, cu scopul sublinierii programelor de reabilitare a persoanelor condamnate și pentru internați;
- Să efectueze anchete sociale și familiale asupra infractorilor condamnați pentru aplicarea măsurilor comunitare;
- Să propună autorității judiciare programul de tratament care urmează să fie furnizat deținuților care au aplicat la serviciului de probațiune și de a se acorda arestul la domiciliu;
- Să supravegheze aplicarea programelor de către acele persoane cărora le-au fost acordate măsuri comunitare; ei raportează autorităților judiciare, propunând eventuale intervenții de modificare sau de revocare;
- Să supravegheze și asiste infractorii atribuiți serviciului de probațiune;
- Să ofere consiliere cu privire la programele de reabilitare a infractorilor, la solicitarea Direcției a unei instituții penale;
- Să ajute infractorii cărora li se permite să lucreze în afara penitenciarului;
- Să acorde asistență (în colaborare cu organizațiile publice și private de asistență socială) familiei infractorilor, în scopul de a menține și a îmbunătăți relațiile infractorilor cu ei și pentru a elimina dificultățile care pot îngreuna reintegrarea socială;
- Să sprijine infractorii atunci când aceștia sunt eliberați la finalizarea sentinței și să ajute familiile lor în perioada de până la întoarcerea lor acasă;
- Să desfășoare orice altă activitate prevăzute de lege și/sau prin regulament: de exemplu, participarea la comitetele de lucru multi-profesionale, cum ar fi cele pentru elaborarea regulamentelor interne, sau pentru activitatea de bibliotecă și pentru inițiative culturale, recreative și sportive. Sarcina specifică a birourilor de probațiune este aceea de a asigura o abordare concretă și „inclusivă”, în scopul de a păstra infractorul în comunitatea sa și pentru a reduce posibilitatea ca el să se întoarcă în închisoare. În acest sens, birourile de probațiune interacționează cu sistemul judiciar și alți „actori sociali” care sunt implicați în protejarea siguranței societății.

Un sistem care deja s-a dovedit de succes în sistemul juvenil a fost extins la sistemul adulților. Potrivit acestuia, în cazul infracțiunilor pedepsite cu închisoare de până la 4 ani sau cu o pedeapsă pecuniară, persoana acuzată poate solicita suspendarea procedurilor cu probațiune în timpul procesului.

Această măsură constă în lucrări pentru comunitate și implică performanța conduitei de restabilire și (dacă este posibil) compensatorie, cu transfer spre serviciul de probațiune pentru a efectua un program de reabilitare.

În cazul acordării unei măsuri alternative, birourile de probațiune, care au competența de a sprijini persoana în timp ce își execută pedeapsa, elaborează un program de tratament adaptat

pentru a fi propus judecătorului de supraveghe-re, luând în considerare obligațiile și interdicțiile propuse de către lucrătorii sociali și impuse de către judecător, care au drept scop să asigure:

- Executarea măsurii alternative, în conformitate cu obligațiile și interdicțiile impuse;
- Dezvoltarea abilităților personale ale persoanei condamnate, în scopul de a favoriza reintegrarea ei în comunitate;
- Dezvoltarea autonomiei personale și promovarea autodeterminării.

În plus, lucrătorii sociali contribuie la activitățile de tratament, prin participarea la comisii în penitenciar pentru a organiza activități culturale, recreative și sportive, pentru a gestiona bibliote-

ca și a elabora regulamentul intern. Ei intervin în cazul prizonierilor cu:

- probleme familiale;
- probleme economice, probleme legate de lumea exterioară;
- cooperează cu lucrătorii din penitenciare la activitățile care vizează menținerea, restabilirea sau îmbunătățirea relațiilor deținuților cu familiile lor, cooperează cu organele publice și private, printr-un sistem integrat de planificare a intervențiilor și a serviciilor sociale, astfel cum este prevăzut de Legea din 8 noiembrie 2000 nr. 328, „Legea-cadru privind punerea în aplicare a sistemului integrat de intervenții și a serviciilor sociale”.

Regulamentele ce pune în aplicare a legea privind sistemul penitenciar (230/2000) specifică faptul că tratamentul individualizat al prizonierilor și internaților (în funcție de nevoile individuale specifice), este de a oferi intervenții directe pentru a sprijini interesele umane, culturale și profesionale (prin educație, muncă, activități culturale și sport pentru agrement) și își propu-

ne să promoveze participarea socială constructivă. Deasemenea conform Decretului Legislativ din 23 decembrie 2013, nr. 146, (transformat în Legea nr. 10/2014) este posibilă eliberare anticipată specială: dispoziție temporară care permite deducerea din sentință, un total de 75 de zile pentru fiecare 6 luni care deținutul le petrece în închisoare, pentru comportament bun.

Legea din 28 aprilie 2014, nr. 67 prevede sancțiuni alternative, cum ar fi arestul la domiciliu și în folosul comunității, pentru un număr de infracțiuni limitat și o formă de probațiune pentru adulți, după modelul celei testate cu succes de-a lungul timpului în sistemul de justiție juvenilă, și utilizată în multe țări europene. În interiorul instituției ofțerii de probațiune observă infractorii, iau parte la programele de reabilitare, lucrează în echipe multi-profesionale, și au contacte cu infractorii în ceea ce privește relațiile lor cu familia și reintegrarea lor în societate. Ofțerii de probațiune sfătuiesc judecătorul de supraveghere dacă un infractor ar putea fi obiectul unei sentințe comunitare. Serviciul comunitar este deschis tinerilor infractor, nu și adulților.³⁹

---

39 Probation in Europe. Italy. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

Norvegia

Vârsta răspunderii penale în Norvegia este de 15 ani. Legea penală nu face distincție între infractorii adulți și minori. Infractorii sub vârsta de 18 ani sunt în mod normal, apărați de către instituțiile de protecție a copilului și rareori merg la închisoare. Serviciul de probațiune, în multe cazuri, colaborează cu organizații educaționale sau profesionale, precum și cu municipalități în legătură cu sentințe comunitare. Fundația „Tinerii împotriva violenței” este, de exemplu, foarte activă în monitorizarea minorilor după încheierea sentinței lor comunitare.

În 2006, a fost aprobat de către Parlament un document numit „White paper”⁴⁰, în care este reglementat tratamentul infractorilor minori sub vârsta de 18 ani. Acesta afirmă, ca unul dintre principiile fundamentale, că tinerii din această categorie de vârstă nu vor fi închiși sau arestați

preventiv în custodie, decât în cazuri excepționale. În multe cazuri, peste tot în țară Serviciul de probațiune a început o colaborare cu organizațiile educaționale sau profesionale, municipalități etc., în legătură cu sentințele comunitare. Un exemplu specific este fundația „Tinerii împotriva violenței” („Ungdom mot vold”), la Oslo, care nu prevede numai munca neremunerată celei mai mari părți a infractorilor cu o sentință comunitară de la Oslo, dar este, de asemenea, foarte activă în monitorizarea acestor minori după ce sentința s-a încheiat.

Fundația a dezvoltat un program bazat pe principii cognitive comportamentale și este – în afară de munca lor cu acest grup de infractori – foarte activă și bazată pe outreach în prevenirea criminalității. Serviciul local de probațiune colaborează activ cu această fundație.

---

40 În Dicționarul englez – român: hârtie albă

Serviciile de Corecție oferă în prezent un număr de diferite programe:

Ny Start (New Start) – un program cognitiv pentru îmbunătățirea abilităților de adaptare;

Mitt valg (Alegerea mea) – un program de abuz de droguri și alcool, condus de Serviciul de probațiune;

RIF – un program de abuz de droguri și alcool, condus de Serviciul Penitenciar;

Brotts-brytet (Ruperea cu crima) – un program cognitiv care vizează prevenirea criminalității generale;

Vinn (WIN) – un program pentru femei care vizează prevenirea criminalității generale;

En-til-en (One-to-One) – un program utilizat în închisoare și în perioada de probă care vizează prevenirea criminalității generale, într-o formă individuală;

Grupuri de discuții pentru infractorii violenți și sexuali bazate pe modelul Alternativă-Violență;

Programul **Anger Management**;

Programul de **management al stresului** – utilizat în detenție;

Programul **Infrațiuniunilor Sexuale**;

Programul pentru **șoferi în stare de ebrietate**.

Serviciul de probațiune din Norvegia își găsește baza legislativă în executarea Legii „Executarea actului de sentință” din 2001, care se referă, de asemenea, și la Serviciul Penitenciar. Ambele servicii sunt administrativ combinate la nivel central și regional în Serviciile Corecționale.

Serviciile Corecționale din Norvegia sunt responsabile pentru deținuții în stare de arest preventiv și sancțiuni penale într-un mod care să ia în considerare securitatea tuturor cetățenilor și încearcă să prevină recidiva, permițând infractorilor, prin inițiative proprii, să își schimbe comportamentul deviant. Serviciile Corecționale oferă locuri de arest preventiv la dispoziția poliției și

executarea sentințelor penale care au fost impuse. Este important de remarcat faptul că Serviciile Corecționale din Norvegia în conformitate cu această declarație de misiune are ca scop să permită infractorilor să își schimbe comportamentul penal. Acest lucru se face oferindu-le instrumentele la care ei se așteaptă, conform rezultatelor cercetării și experienței, pentru a reduce comportamentul ilicit după ce au ispășit pedeapsa. Ultimul pas spre o viață ce nu conflictă cu legea este responsabilitatea lor. Serviciile Corecționale au ca slogan: „Servicii Corecționale active - o societate mai sigură”. Serviciul va fi activ în abordarea infractorului, iar scopul final este o societate mai sigură prin reducerea recidivei.⁴¹

---

41 Probation in Europe. Norway. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

Letonia

O prioritate importantă este de a preveni crimele efectuate de către minori. Recent a fost creat sistemul de date cuprinzător cu privire la tineretul din grupul de risc, oferind la nivel național premise pentru o cooperare eficientă și intervențiile mai multor agenții. În 2014 SPS va dezvolta și introduce programe speciale de supraveghere comunitară pentru infractorii tineri. Este planificată și implicarea voluntarilor.

Serviciul de Stat al Probațiunii (SSP sau State Probation Service/SPS) nu are obligația legală de a organiza activități de prevenție primară. De două ori pe an, SSP organizează evenimente pentru minori din Instituția Corecțională Cesis pentru Minori. Aceste evenimente implică voluntarii care lucrează cu minori în timpul atelierelor sau organizația Jocurile Sportive. Comitetele Consultative joacă un rol important în coordonarea prevenirii criminalității. Ele sunt create sub aripa SSP, includ reprezentanți din instanțe, poliție, procuratură, servicii sociale și se întâlnesc în mod regulat pentru a discuta problemele și soluțiile posibile în domeniul prevenirii criminalității.

Pe data de 15 decembrie 1995 au fost acceptate amendamentele la Codul de executare a sentinței cu privire la punerea în aplicare a pedepsei progresive. Pedepsa dată se bazează pe diferențierea condamnaților în cadrul regimurilor și tipurilor penitenciarelor, precum și privind transferul condamnaților dintr-un fel de închisoare la alta, luând în considerare timpul petrecut, comportamentul, crima comisă, condamnările anterioare, atitudinea față de ceilalți condamnați și personalul închisorii. Începând cu punerea în aplicare a sistemului de pedeapsă progresiv, s-au stabilit închisori închise, semiînchise și deschise, precum și o instituție corecțională pentru minori.

Implicarea serviciului de probațiune în timpul perioadei de privare de libertate este limitată din cauza lipsei de resurse. În prezent, SSP oferă un program de tratament pentru infractori sexuali în închisoare și programe cognitive comportamentale pentru minori. Cu toate acestea, există o varietate de programe pentru dezvoltarea abilităților sociale și a unor programe cognitive oferite în închisori. Programele de dezvoltare a abilităților sociale sunt: „Life school 2”, „Simplu despre complicat”, auto-ajutor pentru femeile tinere, educație valorilor și programe de abilități de comunicare, program de educație cu privire

la HIV/SIDA; „Respectful Relationships” (violența domestică), Programele cognitive: program motivațional de promovarea a restabilirii, program de reducere a dependenței – Atlantis (preluată din Polonia) și „Substance Abuse Management”; Echipează – pentru tinerii infractori; Management al furiei. De asemenea sunt disponibile programe de terapie prin artă și programe de terapie prin dans. Toate programele sunt oferite, în principal, în grupuri și doar infractorii evaluați ca având risc mediu și ridicat pot fi atribuiți unui program.

Atunci când a fost creat SSP în 2003, îngrijirea post-detentie a fost una dintre primele sale funcții. Acesta a fost realizată din 2003 până în 2009, când a fost eliminată din funcțiile SSP. Acest serviciu oferea consultarea de către un lucrător de probațiune cu privire la resursele disponibile - locuințe, educație și posibilități de muncă. Persoana avea posibilitatea să participe la programe de probațiune, inclusiv programe cognitive comportamentale și a programelor de restabilire. Programele de restabilire includeau locuințe într-o casă „la jumătatea drumului” (housing in a half way house). SSP finanța cazarea clienților în aceste case timp de șase luni. În unele cazuri, a fost posibil să se prelungească cazare la 9 luni. În prezent, after-care este în competența serviciilor sociale.

Serviciul comunitar SSP încheie acorduri cu furnizorii de muncă (de exemplu, instituțiile municipale, ONG-uri, biserici, biblioteci, școli, grădinițe, etc.) pentru angajarea persoanelor condamnate în munca în folosul comunității. Lucrătorul probațiunii în cadrul consultării cu persoana condamnată alege activitatea cea mai potrivită pentru ea, luând în considerare abilitățile sale, vârsta, convingere și de alte probleme practice. Împreună cu furnizorii de muncă și persoanele condamnate, este redactat un plan al executării muncii și semnat de către toate părțile. Persoana condamnată poate lucra până la 2 ore, iar cu consimțământul acesteia - până la 4 ore pe zi, în cazul în care lucrează sau studiază. În cazul în care persoana nu lucrează sau studiază, ea poate lucra până la 8 ore pe zi. Consilierul de probațiune contactează furnizorul pentru a verifica dacă persoana lucrează și dacă persoana lucrează în conformitate cu planul convenit. Fără a preveni persoana condamnată, managerul de caz, de asemenea, are obligația de a verifica dacă persoana condamnată lucrează.

Frecvența verificărilor la locul de muncă este stabilită în normele interne ale serviciului. În cazul în care o persoană condamnată se eschivează, cu rea-credință, de la executarea sentinței, instanța de judecată poate substitui serviciul în folosul comunității cu privarea de libertate pentru sentința neefectuată, calculând patru ore de muncă ca o zi de privare de libertate.

Sistemul autonom intern de informații al SSP (Sistemul de înregistrare a cazurilor de probațiune - PLUS) a fost creat în 2009 cu scopul de a digitaliza managementul de caz și de a automatiza colectarea datelor statistice. În PLUS există un caz pentru fiecare client de probațiune cu sub-secțiunile corespunzătoare care să reflecte statutul său (client al supravegherii comunitare, medierea penală, raportul de pre-sentință, lucrul în folosul comunității sau alte funcții) și, dacă este cazul, sub-secțiunea de risc și evaluarea nevoilor. În PLUS este inclusă o cantitate mare de date sensibile despre clientul probațiunii, de exemplu, codul numeric personal, fotografie, caracteristici speciale, informații despre antecedentele penale, angajarea în câmpul muncii, educație, etnie, probleme de sănătate și de dependență, rude, prieteni. Descrierea tuturor acțiunilor efectuate sau a informațiilor colectate (inclusiv copiile scanate ale documentelor) de către lucrătorul de probațiune în timpul cazului penal trebuie să fie incluse în PLUS. De asemenea, PLUS poate fi folosit pentru a da instrucțiuni managerului de caz. Toți lucrătorii de probațiune

au acces securizat la PLUS de la stațiile de lucru situate în incinta SSP, și în regim de vizionare ei pot avea acces la toate cazurile stocate în sistem. În cazul în care o persoană devine client al probațiunii repetat, de exemplu, în cazul în care noua sancțiune comunitară este aplicată la el, cazul său anterior în cadrul PLUS trebuie să fie reînnoit și continuat.

PLUS este integrat numai cu sistemul informațional Registrul Locuitorilor (Register of Inhabitants) care este menținut de către Biroul Afacerilor pentru Cetățenie și Migrare, dar este planificat să-l integreze cu sistemele de informații suplimentare, de exemplu, sistemul de informații al Administrației Penitenciare. Adăugător lucrătorii de probațiune au acces la multe alte sisteme de date menținute de alte instituții publice: Sistem Integrat de Informare al Afacerilor Interne (informații privind antecedentele penale, procedurile penale, condamnări și infracțiuni administrative), Browser de date a persoanelor (Browser of Persons Data), Sistem pentru suport informativ al minorilor (System for Informative Support to Juveniles), Sistem Informațional al instanțelor (Information System of Courts), precum și alte sisteme informaționale. PLUS oferă nivel ridicat de funcționalitate în managementul de caz, dar fișierele de hârtie sunt încă folosite pentru a stoca originalele documentelor trimise și primite. Schimbul electronic de documente între instituții nu este deocamdată o practică obișnuită.⁴²

---

42 Probation in Europe. Latvia. Disponibil: <http://cep-probation.org/>

Rezultatele interviuării tinerilor din grupurile de risc

Interviurarea tinerilor în conflict cu legea s-a efectuat în baza evenimentelor ONG-urilor active în domeniul de lucru cu persoane în conflict cu legea, inclusiv cu tinerii.

Scopul de bază al organizării focus-grupurilor a fost depistarea celor mai frecvente necesități și probleme cu care se confruntă tinerii în procesul de reintegrare socială.

Pentru efectuarea acestor focus-grupuri, în conformitate cu diferențierile de gender, au fost aleși reprezentanți ai tinerilor care se află în detenție cu experiență de recidivă, din Penitenciarul nr. 7 raionul Hîncești, s. Rusca și Penitenciarul nr. 9 - Pruncul, mun. Chișinău, precum și tineri ca și subiecții de probațiune, cu pedepse neprivative de libertate.

În cadrul focus-grupurilor efectuate au fost obținute date cantitative și calitative. În total, în cele 5 focus-grupuri au participat 32 de persoane.

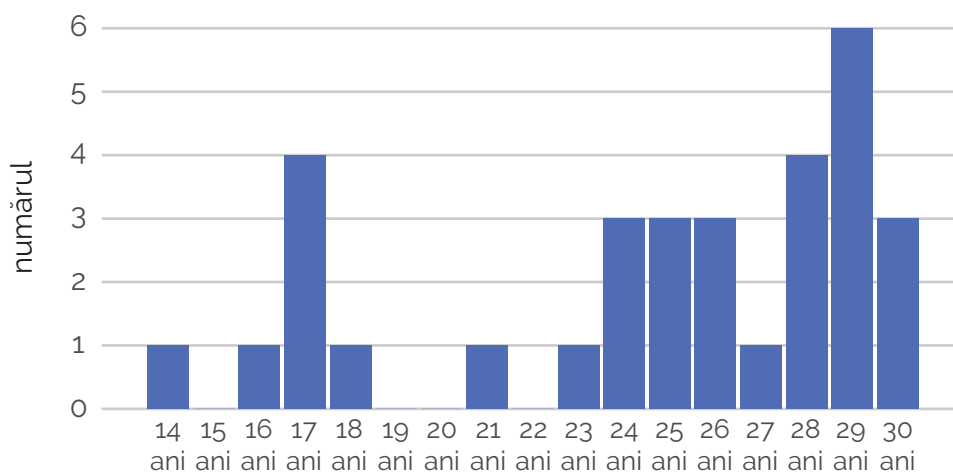
Participanții grupului au fost activi, fiind vizibilă înalta lor motivație în legătură cu perspectiva posibilelor schimbări, datorită acțiunilor bazate pe rezultatele acestui studiu.

Focus-grupurile au avut loc în două etape:

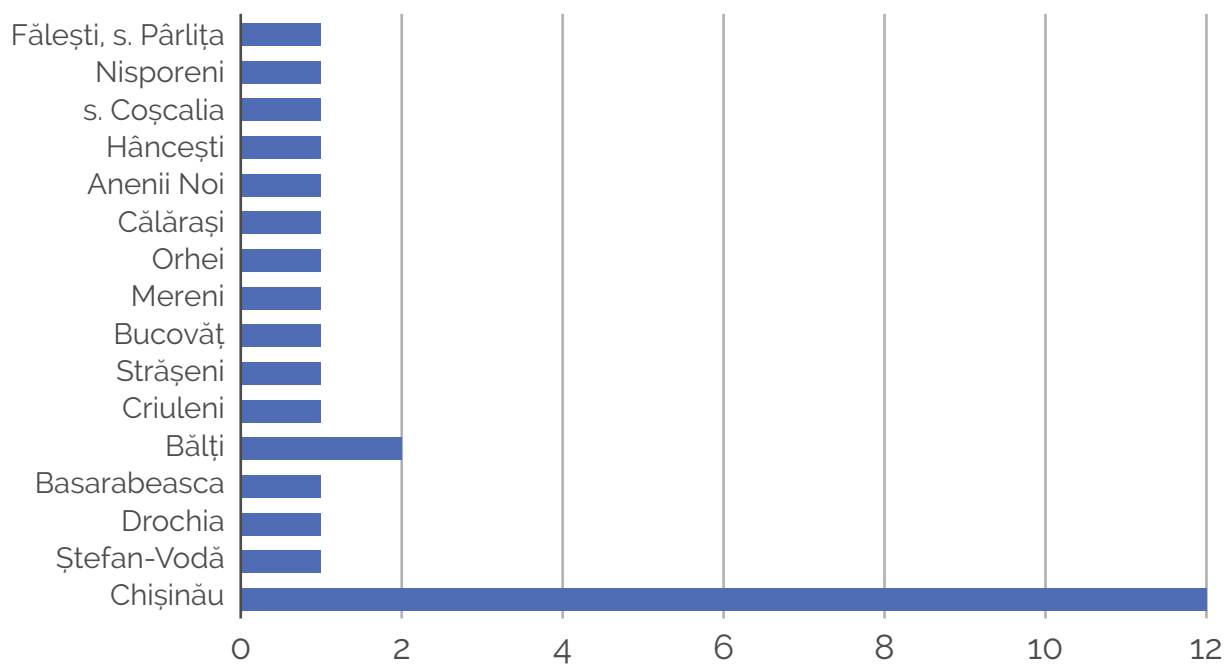
1. Completarea chestionarului
2. Discutarea întrebărilor tematice

În procesul desfășurării focus-grupurilor a fost creată o atmosferă sigură, bazată pe încredere și respect, care a asigurat veridicitatea și calitatea studiului.

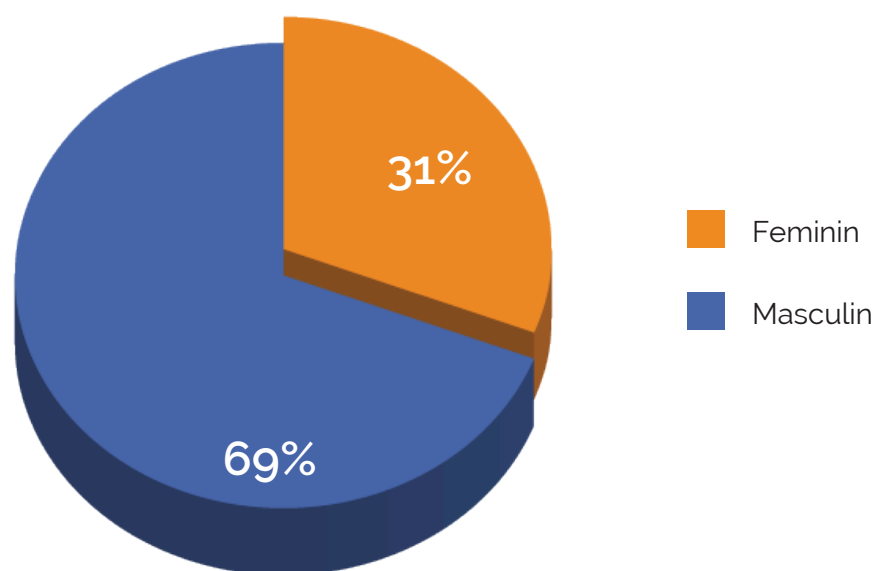
Categoriile de vârstă ale participanților focus-grupurilor:

Domiciliul (actual sau înainte de detenție):

Structura de gender a participanților:

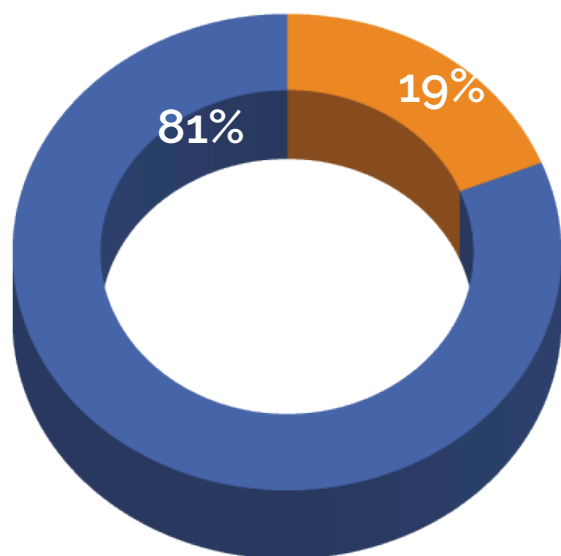

Chestionarele au conținut 12 întrebări, iar participanților li s-a propus completarea lor individuală. Întrebările puteau fi explicate suplimentar de facilitatori în timpul completării lor.

Analiza răspunsurilor oferite în cadrul chestionării a permis generarea următoarelor date, sistematizate și interpretate în baza următoarelor discuții:

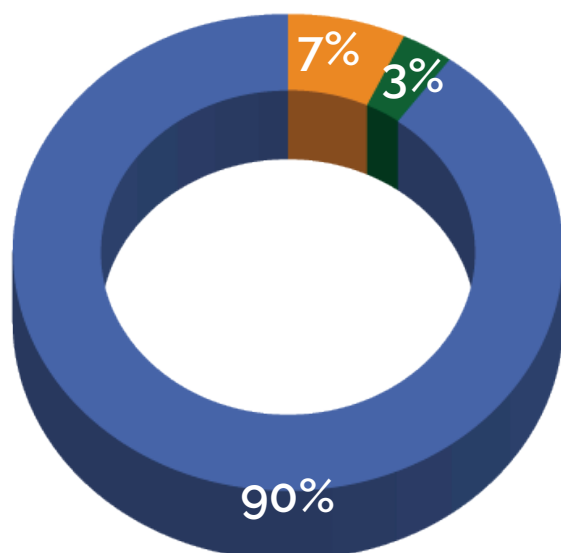
1. Ați fost anterior în conflict cu legea?

- Da
- Nu
- Nu vreau să răspund

Deși toți participanții focus-grupurilor au experiența conflictului cu legea, inclusiv recidiva, unii dintre ei au menționat că nu sunt în conflict cu legea. Cauzele acestui fapt pot fi neîncrederea sau înțelegerea eronată a acestei întrebări.

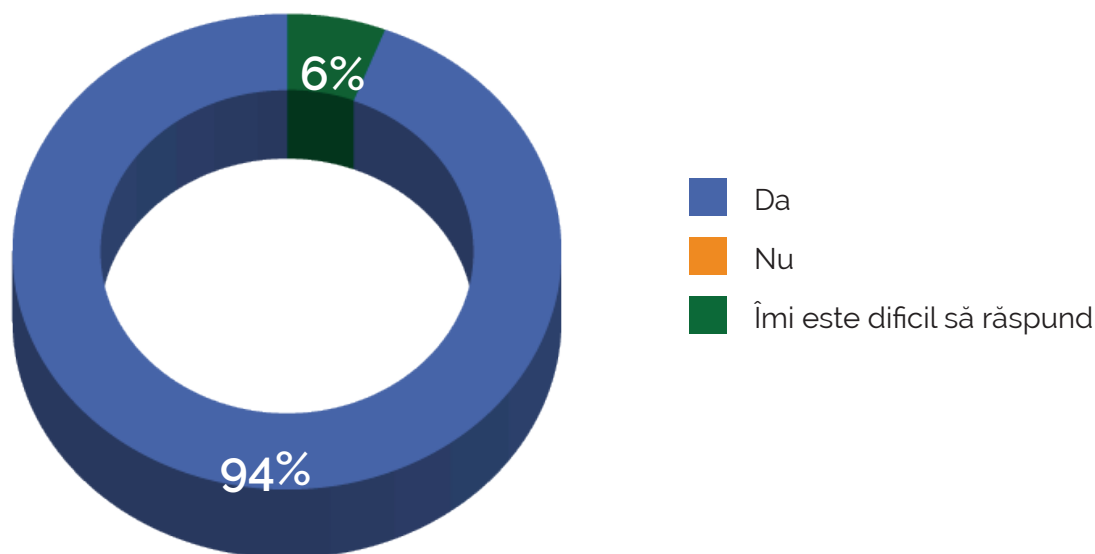
2. Sunteți de acord cu afirmația că ar fi bine ca orice tânăr(ă) să devină independent(ă) și să fie util(ă) pentru societate?

- Da
- Nu
- Îmi este dificil să răspund

În pofida neîncrederii pronunțate în sistemul de stat și chiar a unor resentimente față de societate, majoritatea tinerilor au fost de acord că ca orice tânăr(ă) să devină independent(ă) și să fie util(ă) pentru societate.

3. Sunteți de acord cu afirmația că orice tânăr(ă) în conflict cu legea are dreptul la ajutor pentru soluționarea problemelor în calea spre reintegrare în viața socială și îmbunătățirea calității vieții?

4. Ce ar determina un nivel de trai satisfăcător în calea spre reintegrare în viața socială după experiența conflictului cu legea?

La această întrebare tinerilor în conflict cu legea li s-a propus formularea indicatorilor reintegrării eficiente în societate după conflictul cu legea. Această întrebare a obținut următoarele răspunsuri:

- locuință permanentă;
- serviciu;
- crearea unei familii, restabilirea relațiilor cu cei apropiați, posibilitatea de a deveni un părinte responsabil;
- posibilitatea de dezvoltare și obținere a studiilor;
- atitudinea nediscriminatoare a societății.

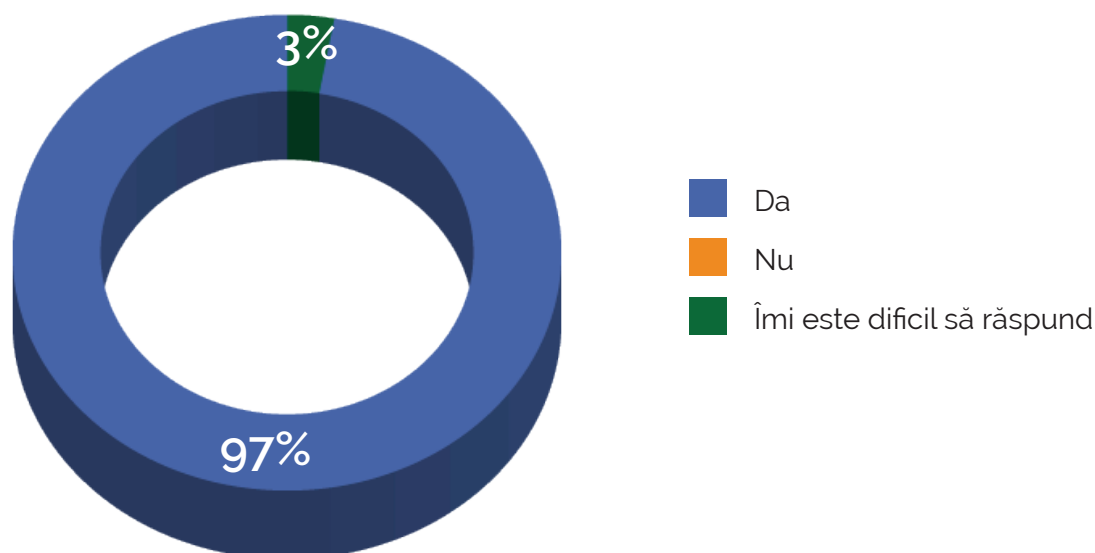
5. Cu ce probleme se confruntă tinerii în calea spre reintegrare socială și îmbunătățirea calității vieții după experiența conflictului cu legea?

Răspunsurile la această întrebare sunt confirmate prin experiențele reale ale participanților procesului de resocializare. În cadrul anchetării și discuțiilor au fost identificate problemele cu care se confruntă tinerii în calea spre reintegrare socială și îmbunătățirea calității vieții, și anume:

- incapacitatea de a rezolva situațiile de conflict;
- problema dependenței de droguri și alcool;
- lipsa susținerii și înțelegerii în procesul reintegrării în societate;
- modul infracțional de gândire;
- discriminarea, izolarea, stigmatizarea din partea societății, a reprezentanților legii și a lucrătorilor instituțiilor medicale;

- drept exemplu al influenței discriminării este lipsa posibilităților aderării la un nou cerc de comunicare, netangent lumii criminale și obținerea încrederii angajatorului;
- auto-stigmatizarea;
- probleme cu angajarea în câmpul muncii.

6. Au oare nevoie tinerii de ajutor pentru reintegrare în viața socială și îmbunătățirea calității vieții după ce s-au aflat în conflict cu legea?

7. De ce fel de ajutor anume au nevoie tinerii care se află în conflict cu legea?

În pofida unei anumite doze de neîncrederii din partea participanților față de perspectiva posibilității de a beneficia de un ajutor calitativ în procesul resocializării și o încredere mai pronunțată în propriile puteri, au fost identificate necesitățile tinerilor în conflict cu legea în vederea resocializării:

- susținerea din partea oamenilor, posibilitatea de a comunica despre probleme;
- suport psihologic;
- angajarea în câmpul muncii;
- ajutor în fixarea scopurilor reintegrării;
- motivarea;
- ajutor în perfectarea actelor;
- obținerea diferitor studii, atât formale, cât și neformale;
- asistență juridică.

8. De ce fel ajutor pentru reintegrare socială și îmbunătățirea calității vieții ați beneficiat dvs.?

Aproximativ 25% dintre intervievați au răspuns că nu au beneficiat de nici un ajutor în procesul reintegrării în societate. În același timp, au fost evidențiate următoarele tipuri de ajutor primit de tineri în acest proces:

- indemnizația unică în urma eliberării din detenție;
- ajutorul de șomaj;
- asistență medicală;
- susținere moral-spirituală din partea bisericii;
- ajutor în rezolvarea problemelor cu actele;
- rezolvarea problemelor de trai;
- consiliere din partea consultanților Biroului de Probațiune;
- asistență psihologică.

9. Ce tipuri de ajutor accesibil pentru reintegrare în viața socială și îmbunătățire a calității vieții cunoașteți?

Această întrebare a obținut următoarele răspunsuri:

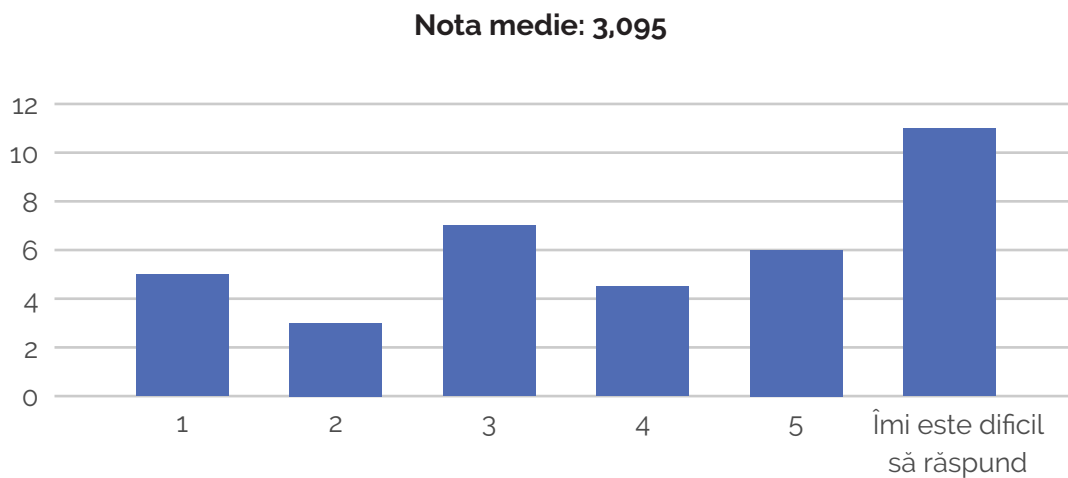
- anturajul apropiat;
- terenuri, săli pentru practicarea sportului;
- servicii de asistență socială;
- organizații neguvernamentale;
- ajutor financiar la sfârșitul detenției;
- centre de reabilitare;
- agenția de ocupare a forței de muncă;
- consilierea în cadrul Birourilor de probațiune.

Este important de menționat că tinerii care își ispășesc pedeapsa privativă de liberate, nu sunt aproape deloc informați despre posibilitatea de a beneficia de ajutor pentru resocializare din partea organelor de probațiune.

10. La cine ar putea apela tinerii în conflict cu legea pentru reintegrarea în viața socială și pentru îmbunătățirea calității vieții?

- familie, prieteni;
- psihologi ai ONG-urilor;
- ajutorul consilierilor Birourilor de probațiune;
- aderarea la grupuri ale doritorilor de a-și schimba viața (voluntariat, cluburi ale alcoolicii/narcomanilor anonimi etc.);
- asistenți sociali;
- profesori;
- medici.

11. Pe o scară de la 1 la 5 (5 – foarte bine, 1 – foarte rău), apreciați mecanismul existent pentru reintegrarea în societate și îmbunătățirea vieții tinerilor în conflict cu legea.

12. În opinia dvs., ce ar putea fi îmbunătățit în mecanismul existent pentru reintegrarea în viața socială și îmbunătățirea vieții tinerilor în conflict cu legea?

Urmează idei ale reprezentanților tinerilor în conflict cu legea, orientate spre îmbunătățirea mecanismului existent de reintegrare socială și îmbunătățirea vieții tinerilor în conflict cu legea:

- accentul pe angajarea reală în câmpul muncii cu posibilitatea de obținere a studiilor într- un anumit domeniu;
- instruirii, traininguri de dezvoltare a abilităților și competențelor vitale;
- profilaxia modelelor riscante de comportament;
- biserica, o educație moral-spirituală mai aprofundată la etapele programelor de probațiune;
- accesibilitatea programelor de reabilitare eficiente: dependența de droguri și alcool, modul infracțional de gândire, reabilitarea post-detenție;
- programe de prevenție a criminalității;
- grupuri de suport reciproc și pe interese pentru tineri;
- accentul pus pe studii și dezvoltare a responsabilității civice;
- ridicarea calității suportului psihologic în instituțiile de învățământ;
- mediatizarea istoriilor pozitive și negative ale tinerilor în conflict cu legea;
- asistența experților externi în modificarea și îmbunătățirea mecanismelor de reintegrare sociale existente.

privind îmbunătățirea cadrului juridic de reglementare a reintegrării sociale a tinerilor din grupurile vulnerabile

Pe baza analizei efectuate în cadrul prezentului studiu, ținând cont de mecanismul național actual pentru resocializarea tinerilor în conflict cu legea, luând în considerare practicile altor țări, precum și opiniile reprezentanților tinerilor aflați în conflict cu legea, au fost formulate următoarele recomandări:

Colectarea și schimbul de date

Datele statistice constituie un suport și un instrument important, precum și indicatori pentru planificarea strategiilor și acțiunilor de dezvoltare a mecanismului de reintegrare socială a tinerilor în conflict cu legea. În baza analizei efectuate, s-a constatat că există un deficit de informație pentru generarea următoarelor date:

- Subiecții probațiunii dezagregați în funcție de vârstă, cu accent pe tineri (16-35 ani);
- Dezagregarea persoanelor eliberate din detenție, în funcție de vârstă, cu accent pe tineri (16-35 ani);
- De asemenea, recomandăm realizarea unui studiu în vederea colectării de date calitative și cantitative privind recidiva, inclusiv în rândul tinerilor aflați în conflict cu legea (16-35 ani);
- De asemenea, recomandăm să fie examinată posibilitatea creării unei baze de date unificate între sistemul de probațiune și Departamentul Instituțiilor Penitenciare, fapt ce, la rândul său, va îmbunătăți calitatea colectării datelor și schimbul de date, va facilita mobilizarea eforturilor și contribuția la calitatea interacțiunii dintre aceste structuri în vederea resocializării persoanelor în conflict cu legea, cu accent pe tineret.

Programe de corecție

- Pentru implementarea eficientă a art. 29 - Programe probaționale - din Legea cu privire la probațiune nr. 8-XVI din 14.02.2008, este necesar de dezvoltat, de adaptat și de pus în aplicare pe bază permanentă un număr suficient de programe corecționale care să țină cont de necesitatea schimbărilor comportamentale și competențelor corespunzătoare pentru resocializarea eficientă a tinerilor în conflict cu legea. De asemenea, este necesar de a plasa accentul pe mecanismele necesare pentru implementarea programelor de intervenție și corecționale, inclusiv finanțarea și dezvoltarea competențelor personalului implicat. De asemenea, este necesară dezvoltarea unor mecanisme de contractare, acreditare și integrare a unor asemenea servicii în activitatea organizațiilor nonguvernamentale, în conformitate cu specificul și domeniul de activitate a acestora.
- Unul dintre instrumentele pentru resocializarea eficientă a persoanelor, inclusiv a tinerilor, sunt centrele de reabilitare și resocializare a persoanelor elibera-

te de pedeapsă penală. În acest sens, este binevenită dezvoltarea Centrului existent de reabilitare socială a persoanelor liberate de pedeapsă penală din orașul Florești. Este necesară dezvoltarea programelor de reabilitare, a unor mecanisme de informare, promovare, referire a potențialilor beneficiari la serviciul respectiv. De asemenea, pentru atragerea resurselor necesare, este binevenită stabilirea și consolidarea relațiilor de parteneriat cu organizațiile naționale și internaționale interesate, cu structurile din sectorul guvernamental, nonguvernamental și cel comercial.

Abordarea resocializării cu accent pe caracteristicile de vârstă

Este necesar să se ia în considerare caracteristicile de vârstă ale individului în conflict cu legea la determinarea și formularea unor strategii de reintegrare socială și corectare a comportamentului. În sistemul național de resocializare a persoanelor în conflict cu legea nu este luat în considerare acest factor-cheie. Propunem ca pe lângă termenii de „minori” și „adulți” să fie inclus termenul „tineri” cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani, care să includă specificul abordării bazate pe caracteristicile de vârstă, și anume:

- Programe de corecție specializate;
- Un acces mai larg la posibilitatea instruirii formale și informale;
- Modificarea abordării de implementare a planului de resocializare de la „supraveghetor” la „mentor”;
- Separat, este important de menționat necesitatea implementării unui sistem de măsuri alternative la pedeapsa privativă de libertate, care să țină cont de caracteristicile de vârstă și factorii criminogeni, spre exemplu, programe de reabilitare de dependența de droguri și alcool.

Coordonare și parteneriate

Factorul-cheie pentru funcționarea eficientă a mecanismului național de reintegrare socială, este activitatea coordonată. În acest context, prin Hotărârea Guvernului nr. 746 din 26 octombrie 2015, a fost creat Consiliul național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție, acesta fiind un organ colegial, instituit pe lângă Guvern pe baze obștești, în scopul coordonării și optimizării colaborării dintre organele din domeniul tutelei postpenitenciare și eficientizării procesului de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție și a bune desfășurări a muncii în rândurile lor, care însă urmează să-și intensifice activitatea în scopul protecției sociale eficiente a persoanelor eliberate din locurile de detenție.

Pentru funcționarea eficientă a acestei structuri, este necesar:

- Contractarea personalului (remunerat), în cazul dat – secretariat;
- Elaborarea unui plan viabil de acțiune, cu distribuirea responsabilităților între toți participanții responsabili de procesele din sfera lor de influență;
- Implicarea reprezentanților societății civile, inclusiv a tinerilor, în procesul de luare a deciziilor.

De asemenea, în contextul unui parteneriat eficient, este necesară determinarea și reglementarea mecanismelor de interacțiune și a sferelor de răspundere între toți participanții procesului de reintegrare a tinerilor în conflict cu legea. În acest sens este binevenit să punem accentul pe următoarele instrumente:

- Memorandumuri de colaborare;
- Ordine ale organelor de resort;
- Sistemul de transmitere a datelor confidențiale;
- Mecanisme de raportare.

Informarea despre serviciile de resocializare, ridicarea prestigiului și atractivității lor

Luând în considerare cultura tinerilor în conflict cu legea și nivelul redus de încredere pe care îl au față de instituțiile publice responsabile de executarea pedepselor, este recomandabil să se meditizeze regulat informații privind serviciile pentru reintegrarea tinerilor în conflict cu legea într-o formă atractivă pentru ei, cu implicarea structurilor guvernamentale și nonguvernamentale care nu au tangență cu executarea pedepselor:

- Standuri informative;
- Spoturi promoționale;
- Mediatizarea practicilor de succes;
- Includerea acestui aspect în campaniile de informare.